

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ- Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΝΟΣΗΛΕΥΤΗ ΣΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ
ΚΑΙ ΑΠΕΞΑΡΤΗΣΗ**

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ:

Αθανασίου Άννα

ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ:

ΛΕΥΚΟΘΕΑ ΜΑΤΣΟΥΛΗ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2022

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	4
ABSTRACT.....	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
 <i>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1</i>	
ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ.....	6
 <i>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2</i>	
ΕΠΙΔΗΜΙΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.....	8
 <i>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3</i>	
ΟΡΙΣΜΟΙ.....	9
 <i>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4</i>	
ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ ΟΥΣΙΩΝ.....	10
4.1 Οπιοειδή.....	11
4.2 Κατασταλτικά το ΚΝΣ.....	12
4.3 Διεγερτικά του ΚΝΣ.....	14
4.4 Παραισθησιογόνα.....	16
4.5 Ινδική κάνναβη.....	18
4.6 Εισπνεόμενα.....	19
 <i>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5</i>	
ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΧΡΗΣΗΣ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ ΟΥΣΙΩΝ.....	19
5.1 Επιπτώσεις στον εγκέφαλο-Σύστημα ανταμοιβής	19
5.2 Σύνδρομο στέρησης.....	20
5.3 Κοινωνικός αποκλεισμός-Στίγμα.....	21

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΠΡΟΔΙΑΘΕΣΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ.....	21
6.1 Ναρκωτική ουσία.....	21
6.2 Περιβαλλοντικοί-Εξωτερικοί παράγοντες.....	22
6.3 Ατομικοί-Εσωτερικοί παράγοντες.....	22

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ.....	23
----------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΘΕΡΑΠΕΙΑ.....	24
8.1 Πρόληψη και ρόλος νοσηλευτή.....	24
8.2 Θεραπεία απεξάρτησης.....	26
8.3 Φαρμακοθεραπεία.....	26
8.4 Νοσηλευτικές διαγνώσεις και παρεμβάσεις.....	27

ΣΚΟΠΟΣ.....	31
-------------	----

ΥΛΙΚΟ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΣ.....	31
------------------------	----

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ / ΝΕΑ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ.....	32
---	----

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	61
-------------------	----

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	64
-------------------	----

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Εισαγωγή: Ναρκωτική ουσία χαρακτηρίζεται οτιδήποτε αλλάζει το επίπεδο και τη ποιότητα συνείδησης μας. Η κατάχρηση και η εξάρτηση από τις ουσίες αυτές, αποτελούν σημαντικό κίνδυνο στη ψυχική και σωματική υγεία και έχει αποδειχθεί ότι τα φαινόμενα αυτά, οφείλονται στο συνδυασμό περιβαλλοντικών και ατομικών παραγόντων.

Σκοπός: Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση των νεότερων ερευνητικών δεδομένων για τις ναρκωτικές ουσίες, καθώς και η ανάδειξη του νοσηλευτικού ρόλου στη πρόληψη και απεξάρτηση.

Μέθοδος: Πραγματοποιήθηκε βιβλιογραφική ανασκόπηση της διεθνούς βιβλιογραφίας στις ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων PubMed και Google Scholar. Το υλικό της εργασίας αποτέλεσαν επιστημονικά άρθρα δημοσιευμένα στην αγγλική γλώσσα και συμπεριλήφθηκαν ορισμένα ελληνικά και ξένα συγγράμματα.

Αποτελέσματα: Μέσα από την ανασκόπηση της σύγχρονης βιβλιογραφίας, φαίνεται ότι η εξάρτηση αποτελεί ένα πολυπαραγοντικό φαινόμενο και χρειάζονται εκτενέστερες μελέτες ώστε να μπορέσει να αντιμετωπιστεί ριζικά. Για αυτό, ως επαγγελματίες υγείας, οι νοσηλευτές, οφείλουν να συμβάλουν στην αντιμετώπιση αυτή, είτε με τη συμμετοχή τους σε προγράμματα πρόληψης και θεραπείας, είτε ως εργαζόμενοι προγραμματίζοντας κατάλληλα θεραπευτικά πλάνα για τους ασθενείς.

Συμπεράσματα: Γίνεται σαφές ότι οι νοσηλευτές παίζουν καταλυτικό ρόλο, τόσο στη πρόληψη όσο και στην αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού. Είναι εκείνοι που διαθέτουν τις κατάλληλες επαγγελματικές δεξιότητες ώστε να επιτευχθεί η καλύτερη ενημέρωση, παρακολούθηση, θεραπευτική σχέση και θεραπευτικό πλάνο του ασθενούς, προσεγγίζοντάς τον ολιστικά.

Λέξεις Κλειδιά: νοσηλευτής, ναρκωτικά, “ρόλος νοσηλευτή”, “νοσηλευτικές διεργασίες”, απεξάρτηση, πρόληψη, κατάχρηση.

ABSTRACT

Introduction: Drugs are characterized by anything that changes the level and quality of our consciousness. The abuse and dependence on these substances are a significant risk to our mental and physical health and these phenomena have been shown to be due to a combination of environmental and individual factors.

Aim: The aim of this study is to investigate the latest research data on drugs, as well as the emergence of the nursing role in prevention and detoxification.

Materials and methods: A literature review of the international literature was carried out at the PubMed and Google Scholar electronic databases. The material of the work consisted of scientific articles published in English and some Greek and English textbooks were included.

Results: From the review of the modern literature, it seems that addiction is a multifactorial phenomenon and more extensive studies are needed for us to be able to treat it radically. That is why, as health professionals, nurses must contribute to this treatment, either by participating in prevention and therapy programs, or as health care workers by planning appropriate patient treatment plans.

Conclusions: It becomes clear that nurses play a catalytic role, both in preventing and treating this phenomenon. They are the ones who have the appropriate professional skills to achieve the best information, monitoring and treatment of the patient, approaching him holistically.

Key words: nurse, drugs, “nursing role”, “nursing actions”, rehabilitation, prevention, abuse.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα εργασία, προβάλλει μια ματιά στο παρελθόν αναφορικά με τη προέλευση, τη χρήση και τη κατανόηση των ναρκωτικών ουσιών. Έπειτα παρατίθενται μερικά επιδημιολογικά στοιχεία των τελευταίων ετών της Ελλάδος αλλά και παγκοσμίως, ορισμοί βασικών εννοιών και οι κύριες κατηγορίες των ουσιών με βάση τα χαρακτηριστικά και τις δράσεις τους στον ανθρώπινο οργανισμό. Ακολουθεί η περεταίρω ανάλυση των επιπτώσεων αυτών σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο και τα αίτια και οι παράγοντες που συντελούν στη χρήση των εξαρτησιογόνων ουσιών, με κύριους άξονες την οικογένεια, το κοινωνικό περίγυρο και το ίδιο το άτομο. Επιπλέον, γίνεται αναφορά στους νομοθετημένους οργανισμούς και στο νομικό πλαίσιο κατά των ναρκωτικών όπως ποια είναι η ποινή διακίνησης στη χώρα μας και ποιοι οι περιορισμοί στην καλλιέργεια του φυτού κάνναβης. Η εργασία συνεχίζεται με τις μεθόδους πρόληψης και θεραπείας καθώς και επισημαίνεται η αξία του νοσηλευτή και οι διεργασίες, στις ανάλογες νοσηλευτικές διαγνώσεις. Το τελευταίο κεφάλαιο αφορά τη παρουσίαση των νεότερων ερευνητικών δεδομένων σχετικά με τα προγράμματα και τις εκστρατείες πρόληψης σε νοσοκομεία και σχολεία, τις τροποποιήσεις στη θεραπεία εν μέσω της πανδημίας COVID-19 και τέλος, τα συμπεράσματα.

1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Η χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών συναντάται από τα πολύ παλιά χρόνια, για λόγους κοινωνικούς, πολιτιστικούς, ιατρικούς και θρησκευτικούς. Αυτό που διαφέρει στις σύγχρονες κοινωνίες, είναι ο τρόπος χρήσης τους. Η κάνναβη, έχει ιστορικό ιατρικής χρήσης που πιθανώς υπερβαίνει αυτό του γραπτού λόγου, συμπεριλαμβανομένης της κύριας χρήσης της στην Ευρώπη και Βόρεια Αμερική μεταξύ 1840 και 1940 (MacCallum & Russo, 2018). Αποτελεί ένα φυτό με απίστευτη ικανότητα προσαρμογής σε διάφορες κλιματολογικές συνθήκες και οι πιο γνωστές εφαρμογές της είναι στη μαγειρική, ιατρική και στη παρασκευή υφασμάτων (Μισουρίδου, 2015). Στην Ελλάδα και συγκεκριμένα από τον 20^ο αιώνα, η χρήση της λόγω ζητημάτων ποιοτικού ελέγχου, έλλειψη καθορισμένης χημείας και αμφιλεγόμενων ιδεολογικών ζητημάτων, είναι κυρίως διαδεδομένη στις περιθωριοποιημένες κοινωνίες (MacCallum & Russo, 2018).

Σύμφωνα με τα τελευταία δεδομένα του Ευρωπαϊκού Κέντρου Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας (ΕΚΠΙΝΤ) για το έτος 2022, οι επόμενες πιο συχνά καταναλωμένες ουσίες βρίσκονται στη κατηγορία των διεγερτικών και των οπιοειδών και είναι η κοκαΐνη, η έκσταση, η αμφεταμίνη και η ηρωίνη αντίστοιχα. Τα φύλλα της κόκας, καταναλώνονται εδώ και 3.5000 χρόνια από τους Ιθαγενείς των Περούβιανών Άνδων είτε ωμά, είτε βρασμένα ως ρόφημα. Οι διεγερτικές ιδιότητες του φυτού όμως, διαπιστώθηκαν από ένα Γερμανό χημικό αρκετά χρόνια αργότερα και έτσι ανακαλύφθηκε η καθαρή υδροχλωρική κοκαΐνη, η οποία μετέπειτα αξιοποιήθηκε στον ιατρικό τομέα. Γρήγορα, τα πολυδιάστατα προβλήματα που προκαλούσε η χρήση της ουσίας έγιναν γνωστά, με αποτέλεσμα να υπάρξουν νομοθετικές ρυθμίσεις. Η χρήση της αμφεταμίνης, έγινε κυρίως γνωστή από τους στρατιώτες του Β' Παγκόσμιου Πολέμου και από παχύσαρκα άτομα, λόγω της δράσης της να μειώνει το αίσθημα της πείνας. Πλέον, παράγωγά της παρασκευάζονται σε μεγάλες ποσότητες στη Ευρώπη για εγχώρια κατανάλωση και αξιοποιείται στη αντιμετώπιση συμπτωμάτων σε παιδιά με ΔΕΠΥ (Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής και Υπερκινητικότητας) (Μισουρίδου, 2015).

Το όπιο, επίσης γνωστό για τις φαρμακευτικές του ιδιότητες, αποτελεί μια αρκετά διαδεδομένη ψυχοδραστική ουσία. Τόση γνωστή μάλιστα, που τον 18^ο αιώνα, λόγω μεγάλων ποσοτήτων που εξάγονταν στη Κίνα, υπό βρετανική κυριαρχία, η Μεγάλη Βρετανία, κήρυξε πόλεμο στη Κίνα, με στόχο το ελεύθερο εμπόριο της. Με τη νίκη της, ξεκίνησε η αρχή ενός μεγάλου κύματος τοξικομανίας μεταξύ των κινέζων. Η μορφίνη, που πήρε το όνομά της από τον Μορφέα, αποτελεί ένα φυσικό αλκαλοειδές του οπίου, όπου όταν τροποποιηθεί η χημική του δομή, παράγεται η ηρωίνη. Η μορφίνη αρχικά χρησιμοποιήθηκε ως αναλγητικό, ιδιαίτερα για τραύματά πολέμου, επηρεάζοντας έτσι τη σχέση του ανθρώπου με το ερέθισμα αυτό και κάνοντας την όλο και πιο ποθητή. Στο τέλος του 19^{ου} αιώνα, τη θέση της ήρθε να πάρει η ηρωίνη με σκοπό την καταπολέμηση της εξάρτησης από μορφίνη, όταν όμως παρατηρήθηκε η 3 φορές πιο εξαρτησιογόνος δράση της, απαγορεύτηκε η κυκλοφορία της (Μισουρίδου, 2015).

Αρχαία ιστορία ιατρικής χρήσης, έχουν και τα ψυχεδελικά φάρμακα, όπως η ψιλοκυβίνη και το LSD. Μετά την πρώτη αναφορά στην αγγλική γλώσσα για το LSD το 1950, δημιουργήθηκε μια στενή σχέση για τα ψυχεδελικά με την ψυχολογία και την ψυχιατρική και για αυτό, χρησιμοποιήθηκαν ως βοηθήματα στην ψυχοθεραπεία για τη θεραπεία των

διαταραχών της διάθεσης και της εξάρτησης από το αλκοόλ. Η θεραπευτική τους υπόσχεση όμως, έφτασε στο τέλος της όταν το 1960, η τότε νομοθετική εξουσία τερμάτισε όλα τα μεγάλα ψυχεδελικά ερευνητικά προγράμματα (Carhart-Harris & Goodwin, 2017).

Τέλος, ιστορική χρήση παρατηρείται και στις εισπνεόμενες ουσίες και ξεκινά από τον 18^ο-19^ο αιώνα, με τη χρήση χλωροφορμίου και αιθέρα και η έννοια του «αιθερισμού». Τα βιοχημικά αυτά προϊόντα, παραμένουν επικίνδυνα εθιστικά λόγω των ευφοριών ιδιοτήτων τους, μέχρι και σήμερα, με την Ελλάδα να βρίσκεται αρκετά υψηλά στα ποσοστά κατανάλωσης συγκριτικά με την υπόλοιπη Ευρώπη (Μισουρίδου, 2015).

2. ΕΠΙΔΗΜΙΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Στην Ευρώπη γίνεται κατανάλωση ενός ευρέος φάσματος παράνομων ουσιών. Το πιο διαδεδομένο ναρκωτικό αποτελεί η κάνναβη, (με περισσότερους από 22 εκατομμύρια Ευρωπαίοι ενήλικες χρήστες) και η ηρωίνη, όπως και άλλα οπιοειδή είναι τα επόμενα πιο διαδεδομένα. Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία αναφορικά με τη κατάσταση στην Ευρώπη, υπολογίζεται ότι τον τελευταίο χρόνο 3,5 εκατομμύρια ενήλικες έκαναν χρήση κοκαΐνης, 2,6 εκατομμύρια MDMA, 2 εκατομμύρια αμφεταμίνες και 1 εκατομμύριο χρήση ηρωίνης. Αντίθετα με τη θέση τους στη σειρά κατανάλωσης, τα οπιοειδή εξακολουθούν να ευθύνονται για το μεγαλύτερο ποσοστό των προβλημάτων που αποδίδονται στη χρήση παράνομων ουσιών. Αυτό οφείλεται σε ένα διαδεδομένο φαινόμενο, τη χρήση πολλαπλών ουσιών ταυτόχρονα, που σύμφωνα με μια μελέτη του ΕΚΠΝΤ το 2020, αποτέλεσε την αιτία για τα τρία τέταρτα των θανάτων από υπερβολική δόση. Διαπιστώνεται επιπλέον, ένας περίπλοκος χαρακτήρας ανάμεσα στα μοτίβα και στις συνήθειες χρήσης ουσιών, δεδομένου πως απαγορευμένες, νέες και σύνθετες ψυχοδραστικές ουσίες όπως η κεταμίνη, το 2C-B και το GHB συνδέονται με συγκεκριμένες χώρες ή ομάδες πληθυσμού. Η πολυπλοκότητα αυτή, διαφαίνεται στο γεγονός, πως η κατανάλωση των ναρκωτικών παραπέμπει σε τρόπους με τους οποίους αντιμετωπίζουμε σοβαρά ιατρικά και κοινωνικά προβλήματα, μεταξύ αυτών ψυχικές ασθένειες, η εγκληματικότητα και η φτώχεια (Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας, 2022).

Η διάσταση της χρήσης διεγερτικών και τα πιο διαδεδομένα είδη ποικίλλουν από χώρα σε χώρα, καθώς οι πηγές προέλευσης διαφέρουν. Σύμφωνα με το ΕΚΠΙΝΤ, η Λατινική Αμερική, η Δυτική Ασία και η Βόρεια Αφρική καθιστούν τις πιο σημαντικές πηγές προέλευσης των ναρκωτικών για όλη την Ευρώπη. Υπολογίζεται ακόμη, πως 83 εκατομμύρια ενήλικες ή το 28,9% των Ευρωπαίων ηλικίας 15-64 ετών, έχει κάνει χρήση παράνομης ουσίας τουλάχιστον μια φορά κατά τη διάρκεια της ζωής του. Τέλος, εκτιμάται ότι η χρήση ναρκωτικών ανεξαρτήτως είδους υπερτερεί στο ανδρικό φύλο, με τη διαφορά αυτή να επιτείνεται, όταν αναφερόμαστε σε συστηματικότερη χρήση (Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας, 2021).

3. ΟΡΙΣΜΟΙ

Εξαρτησιογόνος ουσία

Ονομάζεται κάθε φυσική, ημισυνθετική ή συνθετική ουσία, που δρα στο Κεντρικό Νευρικό Σύστημα (ΚΝΣ) και οδηγεί στην αλλαγή της ψυχικής διάθεσης και συμπεριφοράς του ατόμου. Τις ουσίες αυτές μπορούμε να τις χωρίσουμε σε τρεις κατηγορίες: στις νόμιμες όπως η νικοτίνη και τα οινόπνευματοειδή, στις παράνομες όπως η ηρωίνη και η κοκαΐνη και στις νόμιμες-συνταγογραφούμενες για ιατρικούς λόγους, όπως τα ηρεμιστικά και τα αναλγητικά (Australian Government Department of Health, 2019). Στη βιβλιογραφία, συχνά μπορεί να αναφέρεται και ο όρος ψυχοδιεγερτική, ψυχοτρόπος ή ψυχοδραστική ουσία, η οποία μεταβάλλει το τρόπο σκέψης και αντίληψης της πραγματικότητας (World Health Organization, 2022).

Ναρκωτικό

Χαρακτηρίζεται ως ουσία που αλλάζει τη ψυχική και σωματική κατάσταση ενός ατόμου. Επηρεάζει το τρόπο λειτουργίας του εγκεφάλου, τα συναισθήματα, τη συμπεριφορά και τη κατανόηση των αισθήσεων του (Australian Government Department of Health, 2019). Ο όρος «ναρκωτικά», έχει αντικαταστήσει πλέον τον όρο «εξαρτησιογόνος ουσία» για λόγους συντομίας και σύμφωνα με τη κυβέρνηση αναφέρεται πλέον μόνο σε παράνομες ουσίες (Stanhope & Lancaster, 2016).

Ανοχή

Είναι ένα φαινόμενο, το οποίο παρατηρείται μετά από συστηματική χρήση μιας εξαρτησιογόνου ουσίας για μεγάλο χρονικό διάστημα. Αναφέρεται στην ανάγκη αύξησης της δόσης της ουσίας, προκειμένου να επιτυγχάνεται η επιθυμητή δράση στον ίδιο βαθμό και διάρκεια (Fluyau & Charlton, 2021).

Κατάχρηση

Ονομάζεται η λήψη υπερβολικής δόσης μιας ουσίας, προκειμένου να αναπτυχθεί το αίσθημα της μέθης, χωρίς να εμφανίζεται η έντονη ανάγκη λήψης της (Preuss et al., 2022).

Εξάρτηση/Ουσιοεξάρτηση

Η εξάρτηση, είναι μια νευροπροσαρμοστική κατάσταση, κατά την οποία παρατηρείται έντονη προσήλωση του ατόμου σε ένα αντικείμενο ή έναν άνθρωπο. Η εξάρτηση από ουσίες ή ουσιοεξάρτηση, είναι μια ιδιαίτερη μορφή εξάρτησης, κατά την οποία επικρατεί απόλυτος εθισμός και κυριαρχεί η έντονη ανάγκη λήψης μιας ουσίας (Ο.ΚΑ.ΝΑ., 2021). Η εξάρτηση από κάποια ναρκωτική ουσία, μπορεί να είναι ψυχική ή οργανική. Η ψυχική αναφέρεται στην έντονη επιθυμία χρήσης με σκοπό την ευχαρίστηση και τη καταπολέμηση δυσάρεστων εμπειριών και η οργανική εμφανίζεται, προκειμένου να αποφευχθούν σωματικά συμπτώματα, γνωστά και ως σύνδρομο στέρησης. Οι δύο μορφές αυτές, είναι αλληλένδετες, καθώς η μια μπορεί να οδηγήσει στην άλλη (Levine & Kerrigan, 2020).

4. ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ ΟΥΣΙΩΝ

Οι εξαρτησιογόνες ουσίες κατηγοριοποιούνται με βάση τη δράση τους στο Κεντρικό Νευρικό Σύστημα (ΚΝΣ), δηλαδή σε αυτές που δρουν διεγερτικά, αυξάνοντας τα επίπεδα δραστηριότητας του και σε αυτές που δρουν κατασταλτικά, μειώνοντας τα επίπεδα αυτά. Επιπλέον, υπάρχουν ουσίες με παραισθησιογόνο δράση που προκαλούν διαστρέβλωση της πραγματικότητας και της φυσιολογικής αντίληψης του περιβάλλοντος, με σύνθετη επίδραση στο ΚΝΣ (Levine & Kerrigan, 2020).

4.1 ΟΠΙΟΕΙΔΗ

Αποτελούν ουσίες που δομικά σχετίζονται με το όπιο , το οποίο εξάγεται από την ρητίνη, του φυτού παπαρούνας (NIDA, 2020). Χωρίζονται σε φυσικά (μορφίνη και κωδεΐνη), συνθετικά (πεθιδίνη, μεθαδόνη, φαιτανύλη) και ημισυνθετικά οπιούχα (ηρωΐνη, οξυκωδόνη, υδρμορφίνη, υδροκωδόνη, οξυμορφίνη). Η δράση τους είναι κυρίως αναλγητική, όμως όταν χορηγούνται σε υπερβολικές δόσεις, μπορούν να προκαλέσουν σημαντική αναπνευστική καταστολή (Padjen et al., 2019).

- Μορφίνη

Η μορφίνη, το κύριο αλκαλοειδές του οπίου, πήρε το όνομά της από τον Μορφέα, τον αρχαίο Έλληνα, θεό των ονείρων. Η λήψη της πραγματοποιείται από το στόμα, ενδομυϊκά ή ενδοφλέβια και σύμφωνα με τους Levine και Kerrigan (2020), η παρεντερική λήψη φέρει τη πιο γρήγορη απορρόφηση και δράση. Οι επαναλαμβανόμενες δράσεις της μορφίνης, προκαλούν το φαινόμενο της ανοχής στη καταστολή των αναπνοών και στις αναλγητικές και ευφορικές δράσεις, με αποτέλεσμα να απαιτούνται μεγαλύτερες δόσεις για την παραγωγή του επιθυμητού αποτελέσματος.

- Ηρωΐνη

Η ίδια η ηρωΐνη σπάνια υπάρχει στα σωματικά υγρά σε ανιχνεύσιμες ποσότητες. Με χρόνο ζωής μόνο μερικών λεπτών, το φάρμακο υφίσταται ταχεία αποακετυλίωση σε 6-ακετυλομορφίνη, η οποία είναι περίπου τέσσερις φορές πιο ισχυρή από τη μορφίνη. Η κλινική χρήση της ηρωΐνης έχει απαγορευθεί στις ΗΠΑ, καθώς είναι ένα από τα πιο διαδεδομένα οπιοειδή στη παράνομη αγορά. Ο θάνατος μετά από χορήγηση ηρωΐνης οφείλεται συνήθως σε βαθιά αναπνευστική καταστολή, η οποία βέβαια μπορεί να αναστραφεί γρήγορα με τη χορήγηση ναλοξόνης. Η χρήση πραγματοποιείται κυρίως ενδοφλεβίως, όμως η ρινική χορήγηση και το κάπνισμα αποτελούν τους πλέον διαδομένους οδούς χορήγησης (Levine & Kerrigan, 2020).

- **Κωδεΐνη**

Η λήψη της πραγματοποιείται από το στόμα και έχει λιγότερο ισχυρό αποτέλεσμα από αυτό της μορφίνης. Η πιο διαδεδομένη και χρήσιμη δράση της, είναι η αντιβηχική, σε συνδυασμό με άλλα σκευάσματα για τον βήχα (σιρόπια). Μόνο το 10% της κωδεΐνης, μεταβολίζεται σε μορφίνη στον οργανισμό (Medscape, 2022a).

- **Μεθαδόνη**

Η μεθαδόνη έχει αναλγητική δράση σχεδόν ίδια με αυτή της μορφίνης, προκαλώντας όμως μικρότερου βαθμού ευφορία, για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα. Μπορεί να προκαλέσει εξάρτηση, όπως η μορφίνη, όμως το σύνδρομο στέρησης είναι πολύ πιο ήπιο με μεγαλύτερη διάρκεια. Χρησιμοποιείται σε μεγάλο βαθμό για την αποτοξίνωση και τη θεραπεία ατόμων με διαταραχή χρήσης οπιοειδών αλλά και σε προγράμματα διαχείρισης πόνου. Μετά την αρχική σταθεροποίηση, η πλήρης δόση θεραπείας για διατήρηση εξαρτημένων ασθενών είναι συνήθως 80–120 mg/ημέρα (Levine & Kerrigan, 2020).

- **Πεθιδίνη**

Η καλύτερη απορρόφησή της, γίνεται από το στόμα και με υποδόρια χορήγηση. Είναι λιγότερο ισχυρή από τη μορφίνη, με μικρότερη διάρκεια δράσης και η κύρια χρήση της είναι η ανακούφιση του μέτριου έως έντονου πόνου. Με την απότομη διακοπή χορήγησης της ουσίας, μπορεί να προκληθούν συμπτώματα στέρησης όπως: ανησυχία, αλλαγές διάθεσης, άγχος, δυσκολία στον ύπνο και εφίδρωση. Επιπλέον, δεν συνιστάται η χρήση της σε νεογνά, λόγω αυξημένου κινδύνου σοβαρών παρενεργειών. (Medscape, 2022b).

4.2 ΚΑΤΑΣΤΑΛΤΙΚΑ ΤΟΥ ΚΝΣ

- **Αλκοόλ**

Η αιθανόλη, κοινώς αλκοόλ είναι η πιο ευρέως ανιχνευμένη ψυχοδραστική ουσία τόσο στη μεταθανάτια όσο και στη εν ζωή τοξικολογία. Μετά την κατανάλωση, απορροφάται στο σώμα κυρίως μέσω παθητικής διάχυσης στο λεπτό έντερο, κατανέμεται ανάλογα με την περιεκτικότητα του υγρού ή του ιστού σε νερό και τέλος, αποβάλλεται μέσω του μεταβολισμού στο ήπαρ με οξείδωση. Η κύρια δράση της αιθανόλης είναι η καταστολή

του κεντρικού νευρικού συστήματος, λόγω της ικανότητάς της να διαπερνά των αιμοτοεγκεφαλικό φραγμό. Ο βαθμός καταστολής, σχετίζεται με τη συγκέντρωση της στο αίμα και οδηγεί σε συμπτώματα ανάλογης έντασης. Σε αρκετά μικρές ποσότητες, όπως τα 0,03-0,05γρ/100μλ το άτομο νιώθει ευφορία, είναι πιο κοινωνικό και ομιλητικό, στα 0,09-0,25γρ/100μλ αρχίζει να διαταράσσεται η ομαλή λειτουργία του εγκεφάλου, γνωστή και ως μέθη, ενώ σε ποσότητες άνω των 0,35γρ/100μλ επέρχεται απώλεια αισθήσεων, κώμα, μέχρι και θάνατος. Η οξεία κατανάλωση αλκοόλ, έχει μικρή επίδραση στη ηπατική λειτουργία σε αντίθεση με τη χρόνια κατανάλωση η οποία προκαλεί μη αναστρέψιμες συνέπειες όπως κίρρωση του ήπατος, ηπατική ανεπάρκεια και θάνατος (Levine & Kerrigan, 2020).

- Βενζοδιαζεπίνες και Βαρβιτουρικά

Το όνομα της κατηγορίας προέρχεται από τον συνδυασμό ενός αρωματικού δακτυλίου (βενζολικό) με έναν διαζεπινικό δακτύλιο. Οι βενζοδιαζεπίνες είναι τα συχνότερα συνταγογραφούμενα κατασταλτικά του κεντρικού νευρικού συστήματος (ΚΝΣ) στις Ηνωμένες Πολιτείες και χρησιμοποιούνται από τη δεκαετία του 1960 ως αγχολυτικά, αντισπασμωδικά και μυοχαλαρωτικά. Η κύριά τους όμως ένδειξη είναι η βραχυχρόνια συμπτωματική αντιμετώπιση του έντονου, παθολογικού άγχους και της αϋπνίας. Παρόλα αυτά, συνιστώνται μόνο όταν η διαταραχή είναι σοβαρή, καθώς περιορίζουν τις δραστηριότητες του ασθενούς ή του προκαλούν έντονη δυσφορία. Αν και εξάρτηση μπορεί να συμβεί ακόμη και με θεραπευτικές δόσεις μετά από μεγαλύτερη των 6 μηνών λήψη, ο κίνδυνος να προκύψουν σοβαρά προβλήματα εξάρτησης είναι σχετικά πολύ μικρός. Ως θεραπευτικοί παράγοντες, οι βενζοδιαζεπίνες έχουν πολλά πλεονεκτήματα σε σχέση με τα φάρμακα που αντικατέστησαν σε μεγάλο βαθμό, τα βαρβιτουρικά. Παρουσιάζουν λιγότερες παρενέργειες, ήπια συμπτώματα κατά τη διακοπή της χρήσης και είναι πολύ πιο ασφαλή από την άποψη της πιθανής υπερδοσολογίας (Levine & Kerrigan, 2020).

4.3 ΔΙΕΓΕΡΤΙΚΑ ΤΟΥ ΚΝΣ

- Κοκαΐνη και Κρακ

Η κοκαΐνη αποτελεί το δεύτερο πιο διαδεδομένο ναρκωτικό που χρησιμοποιείται στην Ευρώπη και το κύριο διεγερτικό που καταχράται στις Ηνωμένες Πολιτείες (Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας, 2021). Προέρχεται από τα φύλλα του φυτού κόκα της οικογένειας Erythroxylaceae, το οποίο φύεται κυρίως στις Άνδεις της Νότιας Αμερικής. (Richards & Le, 2022). Η απορρόφησή της γίνεται μέσω της ενδοφλέβιας, της καπνιστικής ή της ενδορρινικής οδού και αναλόγως με τη οδό υπάρχουν διαφορές στη χρονική πορεία και στην έκταση της απορρόφησης. Στην πρώτη και δεύτερη περίπτωση, η δράση της έχει διάρκεια από 1 έως 30 λεπτά, ενώ στη τρίτη πάνω από 90 λεπτά, με πιο ήπια ευφορικά αποτελέσματα. Σε δόσεις έως τα 100-200mg, η κοκαΐνη έχει φαρμακευτική δράση ως τοπικό αναισθητικό σε εγχειρήσεις στην ωτορινολαρυγγολογική, όμως σε αντίθεση με άλλα αναισθητικά φάρμακα έχει την δυνατότητα να αναστέλλει την επαναπρόσληψη των νευροδιαβιβαστών νορεπινεφρίνης, ντοπαμίνης και σεροτονίνης. Έτσι εξαιτίας του τρόπου που επηρεάζει το σύστημα ανταμοιβής, γίνεται εθιστική. Ανάμεσα στις κλασικές αδρενεργικές δράσεις της περιλαμβάνονται η μυδρίαση, η αγγειοσυστολή, η υπέρταση και η ταχυκαρδία. Τα επιθυμητά αποτελέσματα της κοκαΐνης, περιλαμβάνουν έντονη ευφορία, ψυχική ενέργεια, αυξημένο σεξουαλικό ενθουσιασμό και αυτοπεποίθηση (ανύψωση της διάθεσης) και οι πιθανές ανεπιθύμητες ενέργειες περιλαμβάνουν παράνοια, παραισθήσεις και δυσφορία (Levine & Kerrigan, 2020).

Το κρακ δημιουργείται με τη μίξη κοκαΐνης με διτανθρακικό νάτριο (γνωστό ως μαγειρική σόδα) και αποτελεί την καπνιζόμενη μορφή της κοκαΐνης. Όταν καπνιστεί έχει άμεση, μικρότερη σε διάρκεια και εντονότερη δράση από αυτή της κοκαΐνης (Levine & Kerrigan, 2020).

- Αμφεταμίνη

Η αμφεταμίνη, είναι η δεύτερη πιο διαδεδομένη ουσία στην Ευρώπη μετά τη κοκαΐνη και παράγεται κυρίως στις Κάτω Χώρες, στο Βέλγιο και στη Πολωνία (Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας, 2021). Δημιουργήθηκε το 1877 και

κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1930, χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά κλινικά ως διεγερτικό του ΚΝΣ για τη θεραπεία της ναρκοληψίας και της κατάθλιψης. Η γνωστοποίηση της ικανότητάς της να ανακουφίζει την κόπωση, να βελτιώνει την απόδοση απλών νοητικών και σωματικών εργασιών, να ανεβάζει τη διάθεση, να αυξάνει την αυτοπεποίθηση και να προκαλεί ευφορία, οδήγησε στη κατάχρηση της ουσίας (Levine & Kerrigan, 2020). Δυστυχώς ακόμα δεν έχει εδραιωθεί επιτυχημένη φαρμακοθεραπεία για την εξάρτηση αυτή, παρόλα αυτά η νοσηλεία συνδυαστικά με τη ψυχοθεραπεία και φάρμακα για τη ανακούφιση των συμπτωμάτων, μπορούν να τη αντιμετωπίσουν σε μεγάλο ποσοστό (Siefried et al., 2020).

- Έκσταση/MDMA/Molly

Η έκσταση, γνωστή και ως MDMA ή Molly, αποτελεί παράγωγο της αμφεταμίνης και χρησιμοποιείται κυρίως για ψυχαγωγικούς λόγους (rave party), καθώς με τη λήψη της αυξάνονται τα επίπεδα σεροτονίνης, νορεπινεφρίνης και ντοπαμίνης. Το άτομο επιπλέον, διατηρεί ένα υψηλό επίπεδο διέγερσης και φυσικής δραστηριότητας για μεγάλο χρονικό διάστημα από 3 έως 6 ώρες. Αυτό επιφέρει σοβαρούς κινδύνους, καθώς η χρήση της σε συνδυασμό με την ένταση του χορού στα συγκεκριμένα πάρτι μπορεί να προκαλέσει υπερπυρεξία, σοβαρή αφυδάτωση και διαταραχή ηλεκτρολυτών και αντίστοιχα αυτά να προκαλέσουν σπασμούς, εξάντληση, νεφρική ανεπάρκεια έως και θάνατο (NIDA, 2020). Κυκλοφορεί συνήθως σε μορφή χρωματιστών χαπιών σε διάφορα σχέδια και σχήματα, με σκοπό να γίνουν ολοένα πιο ελκυστικά στον χρήστη (Ο.ΚΑ.ΝΑ., 2021).

- Καφεΐνη

Η καφεΐνη αποτελεί μια από τις πιο ευρέως διαδεδομένες εθιστικές ουσίες στο κόσμο και κυκλοφορεί σε διάφορες μορφές για χιλιάδες χρόνια. Τις περισσότερες φορές, δεν είναι αντιληπτό ότι οι περισσότεροι προσλαμβάνουν καφεΐνη τακτικά, καθώς δεν συναντάται μόνο στο καφέ, αλλά και στο τσάι, στη σοκολάτα και στο κακάο. Παρόλο που δεν θεωρείται σοβαρό φάρμακο εθισμού, η στέρησή της προκαλεί προσωρινά συμπτώματα κεφαλαλγιών, υπνηλίας και κατάθλιψης. Περιστασιακά, η αποφυγή καφεΐνης από τη καθημερινότητα, μπορεί να βοηθήσει στην καταπολέμηση της αυπνίας, του άγχους και της ταχυκαρδίας (Medscape, 2022c).

- Νικοτίνη

Η νικοτίνη είναι η σπουδαιότερη ουσία που περιέχεται στα φύλλα του καπνού και κατ' επέκταση στο τσιγάρο. Η καθαρή νικοτίνη μπορεί να αποτελέσει ισχυρό δηλητήριο εάν ξεπεραστούν τα 60 χιλιοστά του γραμμαρίου (mg), συνήθως όμως το μέσο τσιγάρο περιέχει περίπου 9 mg νικοτίνης, όπου μόλις το 1 mg εισέρχεται στη πραγματικότητα στον οργανισμό. Κάποιες από τις δράσεις της νικοτίνης στον οργανισμό, είναι η αύξηση του καρδιακού ρυθμού και της πίεσης και η μείωση της όρεξης. Προκαλεί ψυχολογική και σωματική εξάρτηση και τα συμπτώματα της στέρησης, περιλαμβάνουν έντονη επιθυμία για νικοτίνη, δυσκοιλιότητα και μειωμένη όρεξη (Ο.ΚΑ.ΝΑ., 2021).

4.4 ΠΑΡΑΙΣΘΗΣΙΟΓΟΝΑ

Κύρια ενέργειά τους είναι οι παραισθήσεις, δηλαδή καταστάσεις που προσομοιάζουν το παραλήρημα. Πρόκειται για ουσίες που προκαλούν για αρκετές ημέρες στρέβλωση στην αντίληψη, στη συναίσθηση, στη κρίση, μεταβάλλοντας έτσι τη διάθεση, τη συμπεριφορά και τη σκέψη. Ως συνέπεια, παρατηρούνται στους ανθρώπους αυτούς ψυχωτικές και παρανοϊκές καταστάσεις, ένας ακόμη λόγος που οι ουσίες αυτές ονομάζονται ψυχωσιομιμητικές ή ψυχωσο-γενετικές (Levine & Kerrigan, 2020). Ανάμεσα σε αυτές, βρίσκονται το LSD, η ψιλοκυβίνη, η μεσκαλίνη, η φαινσυκλιδίνη και η κεταμίνη (Ο.ΚΑ.ΝΑ., 2021).

- LSD

Το διαιθυλαμίδιο του D-λυσεργικού οξέος, ή κοινώς LSD, είναι μια ένωση της κατηγορίας των λυσεργαμιδών γνωστή για τις ισχυρές ψυχεδελικές της επιδράσεις στον άνθρωπο και πλέον αποτελεί το πιο αντιπροσωπευτικό και δραστικό παραισθησιογόνο. (Baquiran & Al Khalili, 2020). Το LSD είναι ένα άχρωμο, άοσμο, άγευστο υγρό με πολύ ισχυρή δράση και για αυτό σχεδόν πάντα χορηγείται αραιωμένο και σε μικρές ποσότητες. Οι διαθέσιμες μορφές του ποικίλουν, από κάψουλες ζελατίνης, σκόνη, δισκία έως και εμποτισμένα γραμματόσημα, κύβοι ζάχαρης και τετράγωνα ζελατίνης. Δρα ταχύτατα και σε ποσότητα μόλις 20 χιλιοστών του χιλιοστού του γραμμαρίου, είναι ικανό να προκαλέσει παρενέργειες. Το επονομαζόμενο «άσχημο ταξίδι», που παρατηρείται μέσα σε μια ώρα μετά τη λήψη της ουσίας, αποτελεί το πιο γνωστό

σύμπτωμα στο οποίο ο χρήστης βλέπει τα αντικείμενα συγκεχυμένα και δεν μπορεί να ξεχωρίσει τα όρια του ενός από το άλλο, όπως και τον εαυτό του από το περιβάλλον (Levine & Kerrigan, 2020).

- Μεσκαλίνη/Πεγιότ

Η μεσκαλίνη ή πεγιότ, συναντάται στις αποξηραμένες κορυφές ορισμένων κάκτων του Μεξικού. Συνήθως, χορηγείται από το στόμα ή καπνίζεται. Χρειάζεται περίπου 2 με 3 ώρες για να αρχίσει η επίδρασή της, η οποία μπορεί να διαρκέσει πάνω από 12 ώρες. Η δράση της είναι παρόμοια με αυτή της αδρεναλίνης και της νοραδρεναλίνης, όμως μεγάλες δόσεις της ουσίας μπορεί να προκαλέσουν ισχυρούς πονοκεφάλους, ξηροδερμία, πτώση της πίεσης του αίματος, καρδιακή ανακοπή και μείωση του ρυθμού της αναπνοής (Ο.ΚΑΝΑ., 2021).

- Φαινκυκλιδίνη /P.C.P.

Η φαινκυκλιδίνη ή P.C.P., συνήθως λαμβάνεται από το στόμα ή τη μύτη και μπορεί να προκαλέσει ευφορία, ακουστικές και οπτικές ψευδαισθήσεις, αύξηση της θερμοκρασίας του σώματος, και άλλα. Η δράση έχει διάρκεια 4 έως 6 ωρών, τα συμπτώματα όμως συνεχίζονται για αρκετές ημέρες όπου και μπορεί να παρουσιαστεί αυτοκαταστροφική ή βίαιη συμπεριφορά. Οι χρόνιοι χρήστες συχνά υποφέρουν από αποπροσανατολισμό, κενά μνήμης και προβλήματα στο λόγο. (Ο.ΚΑ.ΝΑ., 2021).

- Ψιλοκυβίνη/Μαγικό μανιτάρι

Η ψιλοκυβίνη ή το “μαγικό μανιτάρι” αποτελεί το δραστικό συστατικό του μεξικάνικου μανιταριού magic mushroom, που φυτρώνει στη Βόρεια Αμερική και στην Ευρώπη. Έχει χρησιμοποιηθεί σε ορισμένους αρχαίους πολιτισμούς από τους προϊστορικούς χρόνους, ωστόσο η πιο διαδεδομένη χρήση του ξεκίνησε τη δεκαετία του 1970. Σε κανονικές δόσεις, που κυμαίνονται από 3 έως 30 mg προκαλεί ελαφρές αυξήσεις στη συχνότητα της αναπνοής, του καρδιακού ρυθμού και της πίεσης του αίματος. Οι υπερβολικές δόσεις μαγικών μανιταριών έχουν συσχετιστεί με ναυτία, ζάλη, ρίγος και κοιλιακό άλγος. Καταγεγραμμένοι, υπάρχουν μόνο τρεις γνωστοί θάνατοι που αποδίδονται στην τοξικότητα της ψιλοκυβίνης, εκτιμώντας τη θανατηφόρα δόση της, περίπου στα 6 g. Οι

ισχυρές ψυχολογικές επιδράσεις της μπορούν να προκαλέσουν άγχος, αποπροσανατολισμό, φόβο, θλίψη, παράνοια και κρίσεις πανικού, με τα συμπτώματα συνήθως να υποχωρούν εντός 6 ωρών από όταν ελαττωθεί η επίδραση της ουσίας. Δρα 100 φορές ασθενέστερα από το LSD, προκαλώντας οπτικές ή ακουστικές παραισθήσεις και ευφορία. Η συλλογή τους δεν είναι παράνομη, όμως φέρει σοβαρό κίνδυνο επιλογής και κατανάλωσης δηλητηριώδους μανιταριού, λόγω της ομοιότητά τους (Kopra et al., 2022).

- **Κεταμίνη**

Η αναισθησιολογική χρήση της κεταμίνης χρησιμοποιείται από το 1972 στην κτηνιατρική αλλά και στην ανθρώπινη ιατρική. Λόγω της ικανότητάς της όμως να ενεργοποιεί τους βρογχοδιαστολείς, μπορεί να χορηγηθεί και σε επείγουσες περιπτώσεις κρίσης άσθματος. Η πιο κοινή νόμιμη μορφή κεταμίνης είναι η ενέσιμη για ενδοφλέβια χορήγηση, ενώ άλλες παράνομες μορφές της, αποτελούν η σκόνη, οι ταμπλέτες και ο καπνός. Οι πιο συχνές ανεπιθύμητες ενέργειες της ουσίας, περιλαμβάνουν τη παράλογη συμπεριφορά, γαστρεντερική δυσφορία όπως ναυτία και έμετο, παραισθήσεις και θολή όραση. Πρόσφατα, η κεταμίνη έχει χρησιμοποιηθεί ως παραισθησιογόνο φάρμακο σε διάφορα περιστατικά σεξουαλικής επίθεσης και ως εκ τούτου έχει πάρει την ονομασία Special K, Bump ή βιταμίνη K (Levine & Kerrigan, 2020).

4.5 ΙΝΔΙΚΗ ΚΑΝΝΑΒΗ-ΜΑΡΙΧΟΥΑΝΑ

Το κυριότερο δραστικό συστατικό της κάνναβης, είναι η Δ9-τετραυδροκανναβινόλη/THC που βρίσκεται στη ρετσίνι του φυτού και αποσυντίθεται όταν εκτεθεί στη ζέστη και στο φως. Έτσι, μια δόση κάνναβης μπορεί να έχει διαφορετική δραστηριότητα στο ψυχισμό σε διαφορετική χρονολογική στιγμή. Μπορεί να εμφανιστεί σε μορφή τριμμάτων, ως πλάκα ρετσινιού ή ως παχύρευστο κολλώδες υγρό (χασισέλαιο). Προκαλεί ήπια υπερδιέγερση σε συνδυασμό με αίσθημα χαλάρωσης και ηρεμίας και διαταράσσει την αντίληψη του χρόνου, προκαλώντας στον χρήστη την αίσθηση ότι ο χρόνος κυλάει πιο αργά. Οι επιπεφυκοίτες του επίσης, φαίνονται κόκκινοι εξαιτίας της αγγειοδιαστολής και τις περισσότερες φορές ακολουθείται περίοδος καταστολής και υπνηλίας (NIDA, 2019).

4.6 ΕΙΣΠΝΕΟΜΕΝΑ

Πρόκειται για ουσίες σε αέρια μορφή που απορροφώνται από τη μύτη ή το στόμα μέσω της εισπνοής, όπως η βενζίνη, η κόλλα, οι διαλύτες και το αεροζόλ. Τα περισσότερα από αυτά τα προϊόντα έχουν παρόμοια αποτελέσματα με αυτά των αναισθητικών, καθώς επιβραδύνουν τις λειτουργίες του σώματος. Αρχικά, επέρχεται ευφορία και απώλεια αναστολών, όμως παραισθήσεις, σύγχυση, τάση για έμετο και υπνηλία μπορεί να αναπτυχθούν εάν γίνει κατάχρηση. Η ύπαρξη στερητικού συνδρόμου ακόμα δεν έχει αποδειχθεί, ωστόσο η χρόνια χρήση μπορεί να προκαλέσει περιφερική νευροπάθεια και ηπατική-εγκεφαλική βλάβη (Levine & Kerrigan, 2020).

5. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΧΡΗΣΗΣ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ ΟΥΣΙΩΝ

Καμία άλλη σχετική με την υγεία κατάσταση δεν έχει πιθανόν τόσες σημαντικές συνέπειες στον σύγχρονο Δυτικό κόσμο, όσο η κατάχρηση ουσιών. Οι συνέπειες αυτές, περιλαμβάνουν ένα ευρύ φάσμα σωματικών, ψυχολογικών, κοινωνικών, οικονομικών και πολιτικών προβλημάτων (Acosta, 2016).

5.1 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΕΓΚΕΦΑΛΟ- ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΝΤΑΜΟΙΒΗΣ

Αν και οι άμεσες επιδράσεις και τα συμπτώματα στέρησης ποικίλλουν μεταξύ των εξαρτησιογόνων ουσιών, όλα επηρεάζουν το σύστημα ανταμοιβής του εγκεφάλου και τις εξωκυτταρικές διακυμάνσεις του εμπλεκόμενου νευροδιαβιβαστή, της ντοπαμίνης. Η ντοπαμίνη είναι ένας νευροδιαβιβαστής, δηλαδή μια χημική ουσία που συντίθεται από νευρώνες και απελευθερώνεται επηρεάζοντας έτσι τη δραστηριότητα άλλων νευρώνων (Wise & Robble, 2020). Μετά τη λήψη της ουσίας, απελευθερώνεται ντοπαμίνη από το κοιλιακό καλυπτρικό επίπεδο (VTA) και στέλνεται σε διάφορες περιοχές του εγκεφάλου. Κάποιες από αυτές είναι η αμυγδαλή, που επιφέρει το αίσθημα ευφορίας, ο ιππόκαμπος, υπεύθυνος για τη μνήμη, ο επικλινής πυρήνας, που ελέγχει τις κινητικές λειτουργίες και τέλος ο μετωπιαίος λοβός που σχετίζεται με την προσοχή και συνεχή σκέψη για την ουσία. Το αποτέλεσμα αυτής της αλυσιδωτής αντίδρασης, φέρει την αίσθηση χαράς,

ικανοποίησης και ανταμοιβής (Wise & Robble, 2020). Ταυτόχρονα όμως, μειώνονται τα επίπεδα της σεροτονίνης, υπεύθυνη για την αίσθηση πληρότητας, κάτι που καθιστά τον χρήστη, να επιθυμεί την ουσία όλο και παραπάνω. Ο βαθμός διέγερσης του κύκλου αυτού, εξαρτάται από το είδος και τη ποσότητα της ουσίας, για αυτό και κάποιες ναρκωτικές ουσίες είναι πιο εθιστικές (Pardridge, 2022). Άλλα φάρμακα κατάχρησης όπως τα ενδογενή οπιοειδή και τα ενδογενή κανναβινοειδή, εμπλέκουν επιπλέον νευροδιαβιβαστές συμβάλλοντας έτσι στις ενισχυτικές επιδράσεις των φαρμάκων μέσω της τροποποίησης των ηδονικών αποκρίσεων ή της αναστολής των αρνητικών συναισθηματικών καταστάσεων. Η σημασία των μη ντοπαμινεργικών επιδράσεων στο σύστημα ανταμοιβής δεν έχει διερευνηθεί τόσο εκτενώς όσο της ντοπαμίνης, αλλά δεν πρέπει να υποτιμάται (Volkow et al., 2019).

5.2 ΣΥΝΔΡΟΜΟ ΣΤΕΡΗΣΗΣ

Ένα σημαντικό χαρακτηριστικό του εθισμού, είναι η μετατόπιση της συμπεριφοράς που συνήθως παρατηρείται από την αναζήτηση της ανταμοιβής για τη θετική ενισχυτική αξία προς την αναζήτηση της για την αποφυγή αρνητικής ενίσχυσης. Αυτή η κατάσταση, η οποία έχει περιγραφεί ως η «σκοτεινή πλευρά» του εθισμού, γίνεται πιο εμφανής κατά την οξεία απόσυρση από τα ναρκωτικά και σχετίζεται με υψηλό κίνδυνο υποτροπής ως μέσο προσωρινής διαφυγής από την εμπειρία έντονης αγωνίας και αρνητικών συναισθημάτων. Αυτή η δυσφορία σχετίζεται με μειωμένη σηματοδότηση ντοπαμίνης (ανηδονία) αλλά και με αυξημένη ευαισθησία του συστήματος, στρες του εγκεφάλου, συμπεριλαμβανομένης της εκτεταμένης αμυγδαλής, και του υποθάλαμου. Αρνητικές συναισθηματικές καταστάσεις, όπως το άγχος η κατάθλιψη και η τάση για αυτοκτονία, έχουν συσχετιστεί με τη κατάσταση αυτή, την οποία και χαρακτηρίζουμε σύνδρομο στέρησης (Volkow et al., 2019).

Το σύνδρομο στέρησης, αναπτύσσεται, όταν η ουσία χορηγείται για μεγάλο χρονικό διάστημα. Στα σημεία εξάρτησης περιλαμβάνονται η εμφάνιση στερητικών συμπτωμάτων όταν διακοπεί το ναρκωτικό (οξύ σύνδρομο στέρησης), η συχνή αναζήτηση του ναρκωτικού από τον ασθενή, αλλαγές στη προσωπικότητά του και ο πόνος. Τα συμπτώματα του συνδρόμου εξάρτησης, μπορούμε να τα χωρίσουμε σε τρεις

κατηγορίες: στα πρώιμα, ενδιάμεσα και όψιμα. Στα πρώιμα, βρίσκονται η εφίδρωση, η ρινόρροια και δακρύρροια, στα ενδιάμεσα, η μυδρίαση, η ταχυκαρδία, οι μυϊκές συσπάσεις, η ανησυχία, η ανορεξία, και η ευερεθιστότητα και στα όψιμα, βρίσκονται οι μυϊκοί σπασμοί, ο πυρετός, η ναυτία, η αδυναμία, η κατάθλιψη, οι έντονοι πόνοι, και η αυξημένη αναπνευστική συχνότητα, αρτηριακή πίεση και καρδιακή συχνότητα (Acosta, 2016).

5.3 ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ-ΣΤΙΓΜΑ

Το κοινωνικό στίγμα και η έντονη κοινωνική προκατάληψη απέναντι στους χρήστες, συνιστούν παράγοντες που συνδράμουν αρνητικά στην κοινωνική επανένταξη πρώην χρηστών εξαρτησιογόνων ουσιών. Σχετίζεται με υψηλότερη εσωτερική ντροπή και μπορεί να λειτουργήσει ως εμπόδιο για τα άτομα να ξεκινήσουν θεραπεία. Η κατάσταση αυτή, επιφέρει λιγότερες ευκαιρίες στην εκπαίδευση, στην εύρεση εργασίας, περιορισμένη πρόσβαση σε υγειονομική περίθαλψη και πολλά ακόμη. Εξαιτίας των παραπάνω, αρκετά άτομα δεν αναζητούν βοήθεια, εντείνοντας έτσι το αίσθημα της απομόνωσης και του φόβου, με αποτέλεσμα να επιδεινώνεται η κατάσταση της υγείας τους. Για το λόγο αυτό, οι επαγγελματίες υγείας οφείλουν να εντοπίζουν έγκαιρα τα σημάδια εξάρτησης και να αντιμετωπίζουν τον ασθενή χωρίς προκαταλήψεις (Μισουρίδου, 2015).

6. ΠΡΟΔΙΑΘΕΣΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

Η χρήση ψυχοδραστικών ουσιών, οφείλεται στην αλληλεπίδραση διαφόρων παραγόντων, ανάμεσα στους οποίους βρίσκονται το δεδομένο κοινωνικό περιβάλλον, η προσωπικότητα/ψυχική κατάσταση του ατόμου και η ναρκωτική ουσία. (Pranawa et al., 2020).

6.1 ΝΑΡΚΩΤΙΚΗ ΟΥΣΙΑ

Αναφερόμαστε στο είδος της, στη ποσότητα, και στο τρόπο χρήσης της. Η διαθεσιμότητα και φυσικά η τιμή της ωστόσο, διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στο βαθμό χρήσης της (Volkow et al., 2019).

6.2 ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΙ-ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

Περιλαμβάνουν όλες τις κοινωνικές καταστάσεις που συμβάλλουν στη χρήση ναρκωτικών ουσιών. Σύμφωνα με το ΕΚΠΙΝΤ (2021) στους περιβαλλοντικούς παράγοντες περιλαμβάνονται η οικογένεια, το σχολείο και η επιρροή από τους συνομήλικους και τη κοινωνία. Η επίδραση της οικογένειας στην εμφάνιση συμπεριφορών εξάρτησης είναι ιδιαίτερα κρίσιμη. Τα παιδιά που μεγαλώνουν σε οικογένειες που γίνεται χρήση ουσιών, που επικρατεί συναισθηματική αδιαφορία, παραμέληση και συνεχόμενες συγκρούσεις είναι πιο ευάλωτα και έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες εξάρτησης από ουσίες. Παράλληλα, ένα αρνητικό σχολικό περιβάλλον με επιθετικές ή απορριπτικές συμπεριφορές προς τους μαθητές και χαμηλό εκπαιδευτικό αποτελεί πλαίσιο επιβαρυντικών εμπειριών για ένα νεαρό άτομο.

Ο γρήγορος ρυθμός ζωής και η πίεση από τον εργασιακό περίγυρο αποτελούν καθημερινούς στρεσογόνους παράγοντες, που μπορεί να λειτουργήσουν ως έναυσμα για τη κατανάλωση ουσιών, με απώτερο σκοπό, την αλλαγή της ψυχολογίας του ατόμου. Εν μέρη, για ένα μικρό χρονικό διάστημα δραπετεύει από τη πραγματικότητα, δυστυχώς όμως η ανακούφιση και η ευφορία είναι σύντομη, καθώς απλά δημιουργούνται παραπάνω προβλήματα. Επιπροσθέτως, η εργασία στη βιομηχανία ψυχαγωγίας και σε μεγάλα οικονομικά ιδρύματα, συνδέεται αρκετές φορές με κατανάλωση ψυχοδραστικών ουσιών που διεγείρουν το ΚΝΣ, όπως η κοκαΐνη, με σκοπό την απόκτηση ενέργειας και την ανακούφισή του στρες (Volkow et al., 2019). Τέλος, επιθυμία του ατόμου να ανήκει σε μια ομάδα καθώς και η ανάγκη κοινωνικής αποδοχής, μπορεί να αποτελεί μια ένδειξη υποκείμενης διαταραχής προσωπικότητας, οπότε στη περίπτωση αυτή, αναφερόμαστε σε ψυχολογικούς και κοινωνικούς παράγοντες ταυτόχρονα (Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας, 2021).

6.3 ΑΤΟΜΙΚΟΙ-ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

Η ψυχική και σωματική κατάσταση υγείας του ατόμου επηρεάζει δραστικά το βαθμό εξάρτησης από την ουσία. Άτομα με συναισθηματικές διαταραχές ή άλλες ψυχικές ασθένειες για παράδειγμα, τείνουν να καταφεύγουν στα ναρκωτικά με σκοπό την αυτοθεραπεία, κάτι που μπορεί να επιδεινώσει τα συμπτώματά τους (Greenstein, 2007). Επιπλέον, η παρορμητικότητα, η αποκλίνουσα συμπεριφορά και η αντίσταση σε

οποιαδήποτε μορφή εξουσίας, αυξάνουν τις πιθανότητες του ατόμου να πειραματιστεί με τη χρήση ουσιών. Οι ασυνείδητες προσδοκίες με τη λήψη μιας ουσίας, μπορούν αντίστοιχα να επηρεάσουν τη δοσολογία του ναρκωτικού, καθώς ο χρήστης εάν δεν μείνει ευχαριστημένος μπορεί να αυξήσει τη δόση, με στόχο φτάσει στο επιθυμητό αποτέλεσμα (Nies & McEwen, 2013). Η βιβλιογραφία έως σήμερα δείχνει πως δεν έχει βρεθεί ακόμα κάποια γονιδιακή συσχέτιση μεταξύ εξάρτησης και ευαλωτότητας. Παρόλα αυτά, ανάμεσα στις επιπτώσεις της μακροχρόνιας χρήσης ναρκωτικών ουσιών, βρίσκονται αλλοιώσεις στον εγκέφαλό, οι οποίες σχετίζονται με τη «χρόνια υποτροπιάζουσα νόσο του εγκεφάλου» (Μισουρίδου, 2015).

7. ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Οι νομοθεσίες περί ναρκωτικών εντός της Ε.Ε, αποσκοπούν στην εξισορρόπηση της θεραπείας και της ποινής. Η νομοθεσία που ρυθμίζει τη προσωπική χρήση ναρκωτικών, διαφέρει από χώρα σε χώρα, καθώς σε ορισμένες επιβάλλεται ως ποινή η φυλάκιση (πχ Κύπρος, Ελλάδα) και σε άλλες δεν επιβάλλεται καμία ποινική κύρωση (Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας, 2022). Όσον αφορά τη νομοθεσία στη Ελλάδα, σύμφωνα με το νόμο 4139/2013, όποιος διακινεί ναρκωτικά ή ακόμα και τις πρόδρομες ουσίες αυτών, τιμωρείται με κάθειρξη τουλάχιστον 8 ετών και με χρηματική ποινή από 150 έως 300.000 ευρώ. Αναφορικά με τη καλλιέργεια κάνναβης, σύμφωνα με το άρθρο 29, όποιος κατέχει/κάνει χρήση ναρκωτικών ή καλλιεργεί φυτά κάνναβης σε αριθμό ή έκταση που δικαιολογούνται μόνο για τη προσωπική του χρήση, τιμωρείται με φυλάκιση έως 5 μήνες. Η οδήγηση οποιουδήποτε πλωτού, χερσαίου ή εναέριου μεταφορικού μέσου υπό την επήρεια ναρκωτικών, επίσης φέρει ποινή σύμφωνα με το άρθρο 25 και είναι τουλάχιστον 5 μήνες φυλάκιση, χρηματική ποινή από 1.000 έως 15.000 ευρώ και στέρηση της άδειας οδήγησης από 2 έως 5 έτη.

Εγκεκριμένοι οργανισμοί θεραπείας στο πλαίσιο του ποινικού συστήματος, είναι:

1. Ο οργανισμός κατά των Ναρκωτικών (Ο.ΚΑ.ΝΑ.)
2. Το κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων (ΚΕ.Θ.Ε.Α.)
3. Το ψυχιατρικό Νοσοκομείο Αθηνών (Ψ.Ν.Α.)

4. Το ψυχιατρικό Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης (Ψ.Ν.Θ.).

Το ΚΕ.ΘΕ.Α αποτελεί νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, υπό την εποπτεία του Υπουργείου Υγείας και θεσμικά όργανα του, είναι η Γενική του Συνέλευση, το Συμβούλιο Πολιτικής ΚΕΘΕΑ, το επταμελές Διοικητικό του Συμβούλιο και ο Διευθυντής ΚΕΘΕΑ. Η Γενική Συνέλευση, αποτελεί το κεντρικό όργανο λήψης αποφάσεων για τον στρατηγικό σχεδιασμό του Οργανισμού σε θέματα θεραπείας, εκπαίδευσης κ.α. και αποφασίζει τον τρόπο ετήσιας υλοποίησης πολιτικών απεξάρτησης και διάθεσης κονδυλίων προς τον σκοπό αυτόν. Ο Ο.ΚΑ.ΝΑ ιδρύθηκε με το Νόμο 2161/1993 και ξεκίνησε να λειτουργεί το 1995. Αποτελεί και αυτό, ένα νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου υπό την εποπτεία του Υπουργείου Υγείας και πλέον, χαρακτηρίζεται ως ο μεγαλύτερος φορέας παροχής υπηρεσιών στον τομέα των εξαρτήσεων. (Ο.ΚΑ.ΝΑ, 2021).

8. ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΘΕΡΑΠΕΙΑ

8.1 ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΡΟΛΟΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΗ

Η προσέγγιση για τη μείωση των δυσχερειών από τη κατάχρηση ουσιών, επικεντρώνεται στη προαγωγή της υγείας και στη πρόληψη της ασθένειας (πρωτογενής, δευτερογενής, τριτογενής). Η πρωτογενής πρόληψη, περιλαμβάνει τη προώθηση υγιεινού τρόπου ζωής και προσαρμοστικών συμπεριφορών, καθώς και την ενημέρωση σχετικά με τα ναρκωτικά και τις λειτουργίες τους. Διαφημιστικές εκστρατείες των μέσων μαζικής ενημέρωσης, μπορούν να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τους κινδύνους της κατάχρησης ουσιών, όπως και διαθέσιμες θεραπευτικές προσεγγίσεις των προβλημάτων αυτών. Αντίστοιχα εκπαιδευτικά προγράμματα στα σχολεία και στα σωφρονιστικά ιδρύματα, αποτελούν μέσα διδασκαλίας υγιεινών συμπεριφορών και έχουν μεγάλο αντίκτυπο στη γνώση και τη στάση των νέων εφήβων και ενηλίκων προς τα ναρκωτικά. Επιπλέον, η ίδρυση εθνικών συλλόγων και φορέων απεξάρτησης αλλά και η θέσπιση νομοθετικών διατάξεων για χρηματοδότηση της θεραπείας αποτελούν σημαντικούς πόρους κοινοτικής εκπαίδευσης, έρευνας και στήριξης (Nies & McEwen, 2013).

Η δευτερογενής πρόληψη, αφορά την αναγνώριση των συμπτωμάτων της εξάρτησης και το προγραμματισμό κατάλληλων παρεμβάσεων. Αρχικά, ο νοσηλευτής οφείλει να αξιολογεί το άτομο ξεχωριστά, λαμβάνοντας ένα ακριβές κοινωνικό και ατομικό ιστορικό και πραγματοποιώντας φυσική εξέταση με σκοπό τον εντοπισμό κλινικών συμπτωμάτων. Ο καθορισμός των προτύπων ριψοκίνδυνης συμπεριφοράς και των στρεσογόνων παραγόντων, θέτουν δυσκολίες στη επίτευξη του θεραπευτικού πλάνου, για αυτό πρέπει να εντοπίζονται και να περιορίζονται. Αν και μερικοί ασθενείς υψηλού κινδύνου μπορεί να μη παρουσιάζουν κλινικά σημεία ενδεικτικά προβλημάτων, είναι αρμοδιότητα των νοσηλευτών να παρέχουν χωρίς επικριτικό τρόπο πληροφορίες για τις επιδράσεις των ουσιών και να προβούν σε συζητήσεις για τυχών ερωτήσεις ή ανησυχίες που μπορεί να έχουν. Η προσέγγιση αυτή εξουδετερώνει ή μειώνει συχνά, σοβαρά εμπόδια παρέμβασης, όπως είναι η ντροπή, οι ενοχές και η άρνηση. Παρόλα αυτά, αρκετοί ασθενείς, όταν έρχονται αντιμέτωποι με οικονομικά, κοινωνικά, σωματικά και ψυχικά προβλήματα λόγω της εξάρτησης, μπορεί να αρνηθούν τη θεραπεία ή κατά τη διάρκειά της, να τη διακόψουν. Εκεί, ο νοσηλευτής οφείλει να μη παρατήρει τη προσπάθεια αυτή, αλλά να εμβαθύνει στη συμμετοχή σημαντικών μελών του κύκλου τους στην θεραπεία. Το μεγαλύτερο μέρος των προσπαθειών για την αντιμετώπιση της κατάχρησης ουσιών, περιλαμβάνει τα προγράμματα αποτοξίνωσης εξωνοσοκομειακής φροντίδας (Nies & McEwen, 2013).

Η τριτογενής πρόληψη, αναφέρεται στα προγράμματα αυτά και στη θεραπεία. Τα εξωνοσοκομειακά προγράμματα, συνήθως παρέχουν ομαδική θεραπεία, συμβουλευτική, οικογενειακή συμβουλευτική και επιμόρφωση με στόχο τη κοινωνική επανένταξη. Η θεραπεία που περιλαμβάνει τη οικογένεια, έχει αποδειχθεί η πιο αποτελεσματική, καθώς βοηθάει άμεσα στη συστηματική παρακολούθηση του ασθενούς για τη τήρηση του πλάνου φροντίδας και τη αποφυγή υποτροπής. Οι υποτροπές ωστόσο όπως προαναφέραμε είναι σύνηθες, έτσι τα πιο αποτελεσματικά προγράμματα ενσωματώνουν κάποια μορφή πρόληψης κατά τη θεραπεία (Nies & McEwen, 2013).

8.2 ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΑΠΕΞΑΡΤΗΣΗΣ

Η θεραπεία απεξάρτησης, δεν είναι πανάκεια για την αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού. Δεν είναι επίσης και κάτι σαφές και ίδιο σε κάθε περίπτωση. Η σωστή και ολοκληρωμένη προσέγγιση στο τομέα αυτό, θα πρέπει να περιλαμβάνει την κατανόηση του οικογενειακού, πολιτιστικού, κοινωνικού και προσωπικού πλαισίου του κάθε ατόμου. Αποτελεί μια διαδικασία, με στόχο την ριζική αλλαγή της καθημερινότητας του χρήστη, των συνηθειών του και του ίδιου του εαυτού. Είναι μια μακροχρόνια, επίπονη και πολύπλοκη διαδικασία που προκαλεί το άτομο να αντιμετωπίσει όχι απλά την απώλεια μιας ουσίας, αλλά την πραγματική απώλεια που κρύβει μέσα του, τα συναισθήματά του και το νέο του «εγώ» (ΚΕΘΕΑ, 2018).

8.3 ΦΑΡΜΑΚΟΘΕΡΑΠΕΙΑ

Οι βασικοί στόχοι της φαρμακοθεραπείας, περιλαμβάνουν τη μείωση των συμπτωμάτων στέρησης και της επιθυμίας για την ουσία. Η θεραπεία της στέρησης οπιοειδών έχει μελετηθεί εδώ και πολλά χρόνια και περιλαμβάνει μια μεγάλη ποικιλία θεραπευτικών επιλογών. Υπάρχουν πολλά διαθέσιμα φάρμακα, ανάμεσα σε αυτά και κάποια με οπιοειδή βάση, όπως η **μεθαδόνη**, η **βουπρενορφίνη** και η **ναλτρεξόνη**, τα οποία έχουν μελετηθεί ευρέως και έχει αποδειχθεί στο μεγαλύτερο μέρος τους, τα πιο αποτελεσματικά. Ένας ακόμη λόγος προτίμησης αυτού του είδους των φαρμάκων αποτελεί ο έντονος φόβος εμφάνισης συμπτωμάτων στέρησης με τη διακοπή της ουσίας και της χρήσης μη οπιοειδών φαρμάκων. Για ασθενείς λοιπόν, με διαταραχή χρήσης οπιοειδών, συνιστάται να μην διακόπτεται απότομα η χρήση, αλλά να χορηγούνται οπιούχα φάρμακα, όπως η μεθαδόνη και η βουπρενορφίνη και η ναλτρεξόνη (Urits et al., 2020). Η **μεθαδόνη**, η οποία αποτελεί τη θεραπεία επιλογής από τη μορφίνη, λειτουργεί ως αποτοξινωτικός παράγοντας και διανέμεται σε μια περίοδο 8 ημερών, σε μικρή δόση, εξαρτώμενη από το βαθμό των στερεοτικών συμπτωμάτων του χρήστη. Η **βουπρενορφίνη**, λειτουργεί ως υποκατάστατο της ηρωίνης και συνήθως χρησιμοποιείται στη θεραπεία τοξικομανών από οπιούχα με ταυτόχρονη εξάρτηση από τη κοκαΐνη. Δεν προκαλεί σοβαρά συμπτώματα, μετά τη διακοπή της, κάτι που τη τοποθετεί σε πλεονεκτική θέση έναντι σε άλλα οπιοειδή. Τέλος, η **ναλτρεξόνη** που έχει μορφή ταμπλέτας, δεν συνιστάται να χορηγείται σε άτομα σοβαρά εξαρτημένα, καθώς προκαλεί

συμπτώματα στέρησης. Ωστόσο, αυτά τα φάρμακα χρησιμοποιούνται συνήθως για θεραπεία συντήρησης και όχι για τη θεραπεία των συμπτωμάτων στέρησης (Urits et al., 2020).

Η θεραπεία των συμπτωμάτων στέρησης πραγματοποιείται με φάρμακα, όπως τη **λοφεξιδίνη**, τη **κλονιδίνη**, τη **γουανφασίνη**, τη **τιζανιδίνη** και άλλες υποστηρικτικές ουσίες που περιλαμβάνουν αντιχολινεργικά, αντιψυχωσικά, αντικαταθλιπτικά και τις βενζοδιαζεπίνες. Η **κλονιδίνη** ήταν ιστορικά το κύριο φάρμακο που χρησιμοποιούταν σε τεχνικές εξαιρετικά ταχείας αποτοξίνωσης που τοποθετούν τους ασθενείς υπό γενική αναισθησία συνήθως σε περιβάλλον μονάδας εντατικής θεραπείας. Λόγω του ότι δεν είναι επί του παρόντος όμως εγκεκριμένη από τον FDA για τη θεραπεία κατά των οπιοειδών και δεν υπάρχει καθιερωμένο δοσολογικό σχήμα, το επόμενο φάρμακο προτίμησης είναι η **λοφεξιδίνη**. Ο FDA δηλώνει επί του παρόντος ότι η λοφεξιδίνη μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη διαχείριση των συμπτωμάτων στέρησης, με αποδεδειγμένα ασθενέστερες παρενέργειες από τη κλονιδίνη, αλλά όχι ως θεραπεία για την OUD (Opioid Use Disorder). Οι παρενέργειες αυτές, σχετίζονται με τη ορθοστατική υπόταση, τη συγκοπή, τη βραδυκαρδία και τη υπνηλία (Urits et al., 2020).

Όσον αφορά την απεξάρτηση από τη νικοτίνη, η θεραπεία περιλαμβάνει τη χορήγηση μικρών δόσεων της, μέσω διαδερμικών εμπλάστρων, σπρέι μύτης ή στόματος, τσίχλας και μέσω χορήγησης ενός αναστολέα επαναπρόσληψης ντοπαμίνης και νοραδρεναλίνης, με ήπια αντικαταθλιπτική δράση, τη βουπροπιόνη (Khan Academy, 2015).

8.3 ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΕΣ ΔΙΑΓΝΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

a. **Κοινωνική περιθωριοποίηση και στιγματισμός**, που οφείλεται στις κοινωνικές προκαταλήψεις

- Ενθάρρυνση συμμετοχής σε προγράμματα επανένταξης
- Αναγνώριση φραγμών στις κοινωνικές επαφές, καθώς το άτομο πιθανώς να είναι ανίκανο να βγει έξω λόγω αμηχανίας
- Αξιολόγηση παραγόντων ζωής του ατόμου, όπως το οικογενειακό του περιβάλλον και οι φίλοι του

- Προαγωγή της συμμετοχή σε ψυχαγωγικές δραστηριότητες σε περιβάλλοντα που το άτομο θεωρεί ασφαλή
- Επιβεβαίωση της αντίληψης του ατόμου αναφορικά με την απομόνωση
- Αξιολόγηση των συναισθημάτων του ατόμου για τον εαυτό του και την ικανότητα ελέγχου της κατάστασης
- Σύσταση του ατόμου σε άλλα άτομα με κοινά ενδιαφέροντα και ενθάρρυνση αλληλεπίδρασης με αυτά
- Ενθάρρυνση επίσκεψης, όταν είναι δυνατόν είτε δια ζώσης είτε τηλεφωνικά για τη διατήρηση της επικοινωνίας (Doenges et al., 2021).

b. **Διαταραχή πρότυπου ύπνου και αυπνία**, οφειλόμενη στην αλλαγή καθημερινότητας και συνηθειών

- Παρατήρηση σωματικών σημείων κόπωσης
- Ακρόαση των αναφορών σχετικά με τη ποιότητά του ύπνου (διακεκομμένος, σύντομος)
- Παρατήρηση περιβαλλοντικών συνθηκών-ελαχιστοποίηση αυτών που τον διαταράσσουν
- Ανασκόπηση της φαρμακευτικής αγωγής και αν αυτή επηρεάζει τον ύπνο
- Τροποποίηση της φαρμακευτικής αγωγής αν κριθεί απαραίτητο
- Εκτίμηση της κατανάλωσης καφεΐνης και αλκοολούχων ποτών
- Διερεύνηση άλλων βοηθημάτων ύπνου (πχ. ζεστό μπάνιο) (Doenges et al., 2021).

c. **Θλίψη**, λόγω διαταραγμένης ψυχικής κατάστασης

- Καθορισμός του επιπέδου λειτουργικότητας
- Αναζήτηση ενδείξεων θλίψης και ενθάρρυνση λεκτικής έκφρασης αυτών
- Συζήτηση τροπών αποφυγής των καταστάσεων που φέρουν τα συναισθήματα αυτά
- Ενθάρρυνση του ατόμου να συμμετέχει στην ομαδική θεραπεία και σε κοινωνικές δραστηριότητες

- Συζήτηση για τη χρήση φαρμακευτικής αγωγής (αντικαταθλιπτικά) (Stanhope & Lancaster, 2016).

d. **Στερητικά συμπτώματα**, λόγω της διακοπής της ουσίας

- Ενημέρωση για τα συμπτώματα στέρησης (ψυχικά και σωματικά) και για το ότι είναι μια φυσιολογική αντίδραση του οργανισμού μετά τη διακοπή της χρήσης
- Παροχή μη θεραπευτικής αντιμετώπισης πόνου
- Παρακολούθηση προγράμματος μεθαδόνης (για απεξάρτηση από οπιοειδή)
- Παρατήρηση άλλων φαρμάκων που μπορεί να καταναλώνει το άτομο και εάν τον επηρεάζουν αρνητικά
- Παρότρυνση για συμμετοχή σε ατομική ή ομαδική ψυχοθεραπεία
- Αποφυγή χώρων όπου η ουσία είναι διαθέσιμη και ποθητή (Stanhope & Lancaster, 2016).

e. **Χαμηλή αυτοεκτίμηση/αίσθημα ντροπής**, λόγω εσωτερικών ενοχών προερχόμενων από τη χρήση

- Προσδιορισμός επίγνωσης του ατόμου της προσωπικής του ευθύνης στην αντιμετώπιση της κατάστασης
- Αξιολόγηση σχετικών αντιλήψεων, διαλόγων με τον εαυτό του
- Επισήμανση μη λεκτικής γλώσσας σώματος
- Αξιολόγηση για αυτοκαταστροφική ή αυτοκτονική συμπεριφορά
- Ενθάρρυνση έκφρασης συναισθημάτων
- Ενεργητική ακρόαση των ανησυχιών και των αρνητικών εκφράσεων
- Κινητοποίηση των υποστηρικτικών συστημάτων (παροχή μοντέλου ρόλου)
- Παραπομπή σε υποστηρικτικές ομάδες συμβουλευτικής, θεραπείας και υποστήριξης (Doenges et al., 2021).

f. **Έλλειμα αυτοφροντίδας**, λόγω περιβαλλοντικών εμποδίων ή λόγω ανικανότητας αντίληψης της ανάγκης για φροντίδα

- Εκμάθηση και καθοδήγηση βασικών ικανοτήτων, απαραίτητων για την αυτοφροντίδα, όπως η προσωπική καθαριότητα, η σίτιση και η ένδυση
- Εξάσκηση και προώθηση θέσπισης και επίτευξης βραχυπρόθεσμων στόχων
- Έλεγχος διαθεσιμότητας χώρου για εκτέλεση βασικών αναγκών
- Εξασφάλιση προμηθειών υγιεινής
- Καθιέρωση ενός προγράμματος επανακινητοποίησης, που μπορεί να ακολουθήσει ο ασθενής
- Παροχή επαρκούς χρόνου στο άτομο για τη πραγματοποίηση των καθηκόντων (Doenges et al., 2021).

g. **Υποτροπή**, οφειλόμενη στον εθισμό

- Αξιολόγηση της συμπεριφοράς του
- Προτροπή για εύρεση εργασίας
- Υπενθύμιση πως εάν υπάρξει υποτροπιάζουσα συμπεριφορά, δεν θα πρέπει να αισθάνεται ντροπή, καθώς αυτό μπορεί να συμβάλει στην απόκρυψη της κατανάλωσης από τους θεράποντες.
- Σχεδιασμός κατάλληλου προγράμματος θεραπείας, επικεντρωμένο στις αδυναμίες του ασθενούς
- Μακροπρόθεσμη παρακολούθηση του ασθενούς
- Χορήγηση φαρμάκων για τη διαχείριση των συμπτωμάτων στέρησης (Doenges et al., 2021).

h. **Κίνδυνος τραυματισμού**, λόγω έλλειψης γνώσεων σχετικά με τη χρήση ναρκωτικών

- Διαβεβαίωση ότι ο χρήστης διαμένει σε ένα ασφαλές περιβάλλον
- Ενημέρωση για τις επιπτώσεις της χρήσης ναρκωτικών ουσιών στον οργανισμό

- Παροχή πληροφοριών για μείωση της βλάβης από τη χρήση και αποφυγή μετάδοσης λοιμώξεων
- Χρήση κατανοητού λεξιλογίου, με απλές και κατανοητές ερωτήσεις
- Πραγματοποίηση εμβολιασμών εάν κριθεί απαραίτητο (Stanhope & Lancaster, 2016).

ΣΚΟΠΟΣ

Σκοπός της παρούσας ανασκοπικής μελέτης ήταν η διερεύνηση των νοσηλευτικών διεργασιών στους χρήστες ναρκωτικών ουσιών με στόχο την ανάδειξη του ρόλου τους στη πρόληψη και απεξάρτηση, καθώς και η εύρεση σχετικών ερευνών και ειδικών προγραμμάτων πραγματοποιήθηκαν σε άτομα νεαρής ηλικίας.

ΥΛΙΚΟ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΣ

Πραγματοποιήθηκε ανασκόπηση της διεθνούς βιβλιογραφίας στις ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων PubMed και Google Scholar. Το υλικό της μελέτης αποτέλεσαν επιλεγμένα άρθρα δημοσιευμένα κατά κύριο λόγο την τελευταία τριετία και το υλικό συλλέχθηκε κατόπιν λεπτομερούς μελέτης της σχετικής βιβλιογραφίας. Η επιλογή έγινε από γενικά άρθρα, ανασκοπήσεις, συστηματικές μελέτες. Τέθηκε περιορισμός όσον αφορά στη γλώσσα δημοσίευσης των άρθρων και χρησιμοποιήθηκαν μόνο αυτά που ήταν δημοσιευμένα στην αγγλική γλώσσα. Λέξεις και φράσεις που χρησιμοποιήθηκαν σε συνδυασμούς κατά την αναζήτηση ήταν «νοσηλεύτης» (nurse), «ναρκωτικά» (drug), «νοσηλευτικές παρεμβάσεις» (nursing interventions), «νοσηλευτικές δράσεις» (nursing actions), «εξάρτηση από ναρκωτικά» (drug addiction), «κατάχρηση ναρκωτικών» (drug abuse), «απεξάρτηση» (rehabilitation), «πρόληψη ναρκωτικών» (drug prevention) και «ρόλος νοσηλεύτη» (nursing role).

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ/ ΝΕΑ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ

Psychosocial Nursing Intervention for Enhancing Coping Skills to Reduce Drug Craving among Addicts

Abstract

Drug craving has been defined as tendency or compulsion to abuse substances. Coping skills approach provides a systematic way assessing the full range of antecedents' and consequences of abusing drug that influence an individual's craving potential and devising interventions to deal with them that are likely to reduce the probability of future relapse.

Aim: To enhancing coping skills to reduce drug craving among addicts.

Study design: A quasi-experimental design was utilized to conduct this study. Setting: this study was conducted in the Heliopolis psychiatric Hospital.

Subject: Convenient sample of thirty patients suffered from drug craving at the addiction outpatient clinic.

Data collection tools: 1) Socio-demographic interview questionnaire to assess the socio demographic characteristics of study subjects and data related to the previous history of drug abuse and relapse. 2) Drug craving questionnaire that was used to assess variable contributing to craving among drug abuse. 3) Coping Behavior Inventory (CBI) that was used to assess coping skills among drug craving patients.

Results: The present study revealed that youth aged between twenty-five to thirty-five years were the most prone to multiple craving factors, the intervention program was successful in improving coping skills with high risk factors of craving. Conclusion: improvement of behavioral and cognitive coping skills with high-risk situation after program implementation.

Recommendations: Designing continuous health education programs for family caregivers and their patients with craving to teach them how to avoid craving and how to enhance their coping skills. Psychiatric /mental health nurses should have active role in helping patients with drug craving to cope effectively with high risk factors of craving.

Περίληψη

Η έντονη επιθυμία για ναρκωτικά έχει οριστεί ως η τάση ή ο καταναγκασμός για την κατάχρηση ουσιών. Η προσέγγιση των δεξιοτήτων αντιμετώπισης παρέχει έναν συστηματικό τρόπο αξιολόγησης του πλήρους φάσματος των προηγούμενων και των συνεπειών της κατάχρησης ναρκωτικών που επηρεάζουν τη δυνατότητα επιθυμίας ενός ατόμου και επινοεί παρεμβάσεις για την αντιμετώπισή τους που είναι πιθανό να μειώσουν την πιθανότητα μελλοντικής υποτροπής.

Σκοπός: Η ενίσχυση των μηχανισμών αντιμετώπισης για τη μείωση της έμμονης επιθυμίας για ναρκωτικά μεταξύ των τοξικομανών.

Σχεδιασμός μελέτης: Χρησιμοποιήθηκε οιονεί πειραματικός σχεδιασμός για τη διεξαγωγή αυτής της μελέτης.

Περιβάλλον: Αυτή η μελέτη πραγματοποιήθηκε στο ψυχιατρικό νοσοκομείο της Ηλιούπολης.

Θέμα: Πρακτικό δείγμα τριάντα ασθενών που υπέφεραν από έντονη επιθυμία για ναρκωτικά στο εξωτερικό ιατρείο απεξάρτησης.

Εργαλεία συλλογής δεδομένων: 1) Κοινωνικοδημογραφικό ερωτηματολόγιο συνέντευξης για την αξιολόγηση των κοινωνικοδημογραφικών χαρακτηριστικών των υποκειμένων της μελέτης και των δεδομένων που σχετίζονται με το προηγούμενο ιστορικό κατάχρησης ναρκωτικών και υποτροπής. 2) Ερωτηματολόγιο έντονης επιθυμίας για ναρκωτικά που χρησιμοποιήθηκε για την αξιολόγηση της μεταβλητής που συμβάλλει στην επιθυμία μεταξύ της κατάχρησης ναρκωτικών. 3) Απογραφή Συμπεριφοράς Αντιμετώπισης (CBI) που χρησιμοποιήθηκε για την αξιολόγηση των μηχανισμών αντιμετώπισης των ασθενών που επιθυμούσαν ναρκωτικά.

Αποτελέσματα: Η παρούσα μελέτη αποκάλυψε ότι οι μεσήλικες μεταξύ εικοσιπέντε έως τριανταπέντε ετών ήταν τα πιο επιρρεπείς σε πολλαπλούς παράγοντες επιθυμίας, το πρόγραμμα παρέμβασης ήταν επιτυχές στη βελτίωση των δεξιοτήτων αντιμετώπισης με παράγοντες υψηλού κινδύνου έντονης επιθυμίας

Συμπέρασμα: Βελτίωση της συμπεριφοράς και γνωστικές δεξιότητες αντιμετώπισης με καταστάσεις υψηλού κινδύνου μετά την εφαρμογή του προγράμματος.

Συστάσεις: Ο σχεδιασμός συνεχόμενων προγραμμάτων αγωγής υγείας για τους οικογενειακούς φροντιστές και τους ασθενείς τους με έντονη επιθυμία τους διδάσκει πώς

να αποφύγουν τη επιθυμία και πώς να ενισχύσουν τις δεξιότητές τους αντιμετώπισης. Οι νοσηλευτές ψυχιατρικής/ψυχικής υγείας πρέπει να έχουν ενεργό ρόλο βοηθώντας ασθενείς με έντονη επιθυμία για ναρκωτικά, ώστε να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τους παράγοντες υψηλού κινδύνου της επιθυμίας αυτής.

Ahmed, N. A., Loutfi, Z., & El Hamid Zaki, R. A., 2021. Psychosocial Nursing Intervention for Enhancing Coping Skills to Reduce Drug Craving among Addicts. *Ilkogretim Online*, 20(5).

Exploration the Needs of Nursing Care of Drugs Addiction Service Institutions in Indonesia

BACKGROUND: Nurses as a care giver play an important role in managing addicts. The implementation of quality care needs to be supported by the availability of services and appropriate guidance to care providers. In Indonesia, what is available is a general guide for all healthcare professionals.

AIM: This study is to explores nurses' and health professionals' views about the need of nursing care to care for drug addiction clients.

METHODS: This study used qualitative descriptive study. The data collection used in depth interviews. The study involved 10 nurses and 10 health profession recruited from the three government centers of addiction services in the capital city of Indonesia. The analysis of the data using thematic analysis.

RESULTS: There were four themes in this study such as gray area between nurses and other health workers in handling clients, the role of drug addiction nurses, challenges and strategies in caring for addiction clients and hopes.

CONCLUSION: Nursing staff must have the knowledge, attitudes, and special skills to perform their duties. Having a mental health nurse in a drug addiction service facility should be seen as a step toward solving the Indonesian drug addiction nursing dilemma. Good guidance and training should be provided to caregivers of drug addiction services to improve their knowledge, skills, abilities, and behaviors in dealing with drug addiction

Περίληψη

ΙΣΤΟΡΙΚΟ: Οι νοσηλευτές ως φροντιστές παίζουν σημαντικό ρόλο στη διαχείριση των εξαρτημένων. Η εφαρμογή ποιοτικής περιθάλψης πρέπει να υποστηρίζεται από τη διαθεσιμότητα υπηρεσιών και την κατάλληλη καθοδήγηση στους παρόχους φροντίδας. Στην Ινδονησία, αυτό που είναι διαθέσιμο είναι ένας γενικός οδηγός για όλους τους επαγγελματίες υγείας.

ΣΤΟΧΟΣ: Αυτή η μελέτη διερευνά τις απόψεις των νοσηλευτών και των επαγγελματιών υγείας σχετικά με την ανάγκη νοσηλευτικής φροντίδας για τη φροντίδα ασθενών εθισμένων στα ναρκωτικά.

ΜΕΘΟΔΟΙ: Αυτή η μελέτη χρησιμοποίησε ποιοτική περιγραφική μελέτη. Η συλλογή δεδομένων χρησιμοποιήθηκε σε συνεντεύξεις σε βάθος. Στη μελέτη συμμετείχαν 10 νοσηλευτές και 10 επαγγελματίες υγείας, που προσλήφθηκαν από τα τρία κυβερνητικά κέντρα υπηρεσιών απεξάρτησης στην πρωτεύουσα της Ινδονησίας. Η ανάλυση των δεδομένων έγινε με τη χρήση θεματικής ανάλυσης.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ: Υπήρχαν τέσσερα θέματα σε αυτή τη μελέτη, όπως η γκρίζα ζώνη μεταξύ των νοσηλευτών και άλλων εργαζομένων στον τομέα της υγείας στον χειρισμό των πελατών, ο ρόλος των νοσηλευτών τοξικομανίας, οι προκλήσεις και οι στρατηγικές στη φροντίδα των ασθενών εθισμού και οι ελπίδες.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ: Το νοσηλευτικό προσωπικό πρέπει να έχει τις γνώσεις, τις στάσεις και τις ειδικές δεξιότητες για να εκτελεί τα καθήκοντά του. Η ύπαρξη νοσηλεύτριας ψυχικής υγείας σε μια μονάδα υπηρεσίας απεξάρτησης από τα ναρκωτικά θα πρέπει να θεωρείται ως ένα βήμα προς την επίλυση του διλήμματος της ινδονησιακής νοσηλευτικής τοξικομανίας. Θα πρέπει να παρέχεται καλή καθοδήγηση και εκπαίδευση στους φροντιστές των υπηρεσιών απεξάρτησης από τα ναρκωτικά για τη βελτίωση των γνώσεων, των δεξιοτήτων, των ικανοτήτων και της συμπεριφοράς τους στην αντιμετώπιση του εθισμού στα ναρκωτικά

Susanti, H., Wardani, I. Y., Fitriani, N., & Kurniawan, K., 2022. Exploration the Needs of Nursing Care of Drugs Addiction Service Institutions in Indonesia. *Open Access Macedonian Journal of Medical Sciences*, 10(G), 45-51.

A comparative analysis of the substance use and mental health characteristics of nurses who complete suicide

Abstract

Aims and objectives: To describe the substance use and mental health characteristics of nurses who complete suicide compared to non-nurses.

Background: Nurses are at higher risk of suicide than the general population. The relationship between substance use, mental health and suicide in a large sample of nurses in the USA has not been previously described.

Design: Retrospective observational quantitative analysis.

Methods: Suicide data were retrospectively analyzed in the Centers for Disease Control and Prevention National Violent Death Reporting System from 2003 to 2017. Data were compared between nurses who died by suicide (n = 2,306) and non-nurses who died by suicide (n = 185,620) using odds ratios calculations and chi-square test of proportions to detect independent risk factors of suicide completion in nurses. This study followed the STROBE guidelines.

Results: Significant differences between nurses and non-nurses were found. Among decedents for whom substances were implicated as a cause of death, nurses were far more likely to be positive at the time of death for almost all substance classifications. Both male and female nurses were more likely than non-nurses to have a mental health problem reported. Among both female and male nurses, job problems were more prevalent compared to non-nurses (12.8% and 19.9% versus 7.2% and 11.9%, respectively). Female nurses were more likely to have a physical health problem compared to female non-nurses, male nurses and male non-nurses (26.2% versus 21.3%, 22% and 20.4%).

Conclusion: Unique relationships between substance use and mental health exist among nurses who complete suicide which may offer specific opportunities for interventions to reduce suicide.

Relevance to Clinical Practice: Efforts to address workplace stress, facilitate selfreferral for risky substance use, encourage mental health treatment and reduce the stigma associated with seeking help all offer potential interventions to reduce nurse suicide.

Περίληψη

Στόχοι και στόχοι: Να περιγράψει τη χρήση ουσιών και τα χαρακτηριστικά της ψυχικής υγείας των νοσηλευτών που κατέφυγαν σε αυτοκτονία σε σύγκριση με τους μη νοσηλευτές.

Ιστορικό: Οι νοσηλευτές διατρέχουν υψηλότερο κίνδυνο αυτοκτονίας από τον γενικό πληθυσμό. Η σχέση μεταξύ χρήσης ουσιών, ψυχικής υγείας και αυτοκτονίας σε ένα μεγάλο δείγμα νοσηλευτών στις ΗΠΑ δεν έχει περιγραφεί προηγουμένως.

Σχεδιασμός: Αναδρομική παρατηρητική ποσοτική ανάλυση.

Μέθοδοι: Τα δεδομένα αυτοκτονίας αναλύθηκαν αναδρομικά στα Κέντρα για Έλεγχο και Πρόληψη Νοσημάτων Εθνικού Συστήματος Αναφοράς Βίαιου Θανάτου από το 2003 έως το 2017. Τα δεδομένα συγκρίθηκαν μεταξύ νοσηλευτών που πέθαναν από αυτοκτονία ($n = 2.306$) και μη νοσηλευτών που αυτοκτόνησαν ($n = 185.620$) χρησιμοποιώντας υπολογισμούς αναλογιών πιθανοτήτων και τεστ chi-square αναλογίες για τον εντοπισμό ανεξάρτητων παραγόντων κινδύνου ολοκλήρωσης αυτοκτονίας σε νοσηλευτές. Αυτή η μελέτη ακολούθησε τις οδηγίες STROBE.

Αποτελέσματα: Βρέθηκαν σημαντικές διαφορές μεταξύ νοσηλευτών και μη νοσηλευτών. Αναμεταξύ θανούντες για τους οποίους ενοχοποιήθηκαν ουσίες ως η αιτία θανάτου, νοσηλευτές ήταν πολύ πιο πιθανό να είναι θετικοί τη στιγμή του θανάτου για όλες σχεδόν τις κατηγορίες ουσιών. Τόσο οι άνδρες όσο και οι γυναίκες νοσηλευτές είχαν περισσότερες πιθανότητες από τους μη νοσηλεύτριες να έχουν αναφέρει πρόβλημα ψυχικής υγείας. Τόσο στις γυναίκες όσο και στους άνδρες νοσηλευτές, υπήρχαν προβλήματα εργασίας πιο διαδεδομένα σε σύγκριση με τους μη νοσηλευτές (12,8% και 19,9% έναντι 7,2% και 11,9%, αντίστοιχα). Οι νοσηλεύτριες ήταν πιο πιθανό να έχουν πρόβλημα σωματικής υγείας σε σύγκριση με τις γυναίκες μη νοσηλεύτριες, τους άνδρες νοσηλευτές και τους άνδρες μη νοσηλευτές (26,2% έναντι 21,3%, 22% και 20,4%).

Συμπέρασμα: Υπάρχουν μοναδικές σχέσεις μεταξύ της χρήσης ουσιών και της ψυχικής υγείας σε νοσηλευτές που καταφεύγουν σε αυτοκτονία, γεγονός που μπορεί να προσφέρει συγκεκριμένες ευκαιρίες για παρεμβάσεις για τη μείωση της αυτοκτονίας.

Συνάφεια με την κλινική πρακτική: Προσπάθειες για την αντιμετώπιση του στρες στο χώρο εργασίας, τη διευκόλυνση της αυτοπαραπομπής για χρήση επικίνδυνων ουσιών, την ενθάρρυνση της θεραπείας ψυχικής υγείας και τη μείωση του στίγματος που

σχετίζεται με την αναζήτηση βοήθειας, προσφέρουν πιθανές παρεμβάσεις για τη μείωση των νοσηλευτικών αυτοκτονιών.

Choflet, A., Davidson, J., Lee, K. C., Ye, G., Barnes, A., & Zisook, S., 2021. A comparative analysis of the substance use and mental health characteristics of nurses who complete suicide. *Journal of clinical nursing*, 30(13-14), 1963-1972.

Nursing Course on Drug Addiction and its Effects on Beliefs and Intentions: A Quasi-experimental Study.

Abstract

Objective: To determine the impact of a course aimed at the care of persons with drug dependence on the beliefs and intentions of drug use among bachelor nursing students.

Materials and methods: A quasi-experimental study conducted with a non-equivalent comparison group composed of 210 Mexican students of both sexes. Two Likert-type instruments were used to measure the beliefs and intentions of drug use, before and after a semester-long course.

Results: At the end of the study, a significant interaction was found ($F = 3.56$, $p = 0.050$, $\eta^2p = 0.025$), which suggests a greater decrease in beliefs in favor of drug use among students who took the course on drug addiction. Regarding drug use intentions, a general decrease was observed in the entire sample ($F = 10.13$, $p = 0.002$, $\eta^2p = 0.059$).

Conclusions: Courses on the care of drug addiction can have beneficial effects on nursing students by modifying beliefs and intentions to carry out unhealthy behaviors such as the use of substances. These results demand to verify if the effects remain beyond the completion of university education.

Περίληψη

Στόχος: Να προσδιοριστεί το αντίκτυπο ενός μαθήματος που στοχεύει στη φροντίδα ατόμων με εξάρτηση από τα ναρκωτικά στις πεποιθήσεις και τις προθέσεις χρήσης ναρκωτικών μεταξύ φοιτητών νοσηλευτικής.

Υλικά και μέθοδοι: Μια οιονεί πειραματική μελέτη που διεξήχθη με μια μη ισοδύναμη ομάδα σύγκρισης που αποτελείται από 210 Μεξικανούς μαθητές και των δύο φύλων. Δύο εργαλεία τύπου Likert χρησιμοποιήθηκαν για τη μέτρηση των πεποιθήσεων και των προθέσεων της χρήσης ναρκωτικών, πριν και μετά από ένα εξάμηνο μάθημα. **Αποτελέσματα:** Στο τέλος της μελέτης, βρέθηκε μια σημαντική αλληλεπίδραση ($F = 3,56, p = 0,050, \eta^2p = 0,025$), η οποία υποδηλώνει μεγαλύτερη μείωση των πεποιθήσεων υπέρ της χρήσης ναρκωτικών μεταξύ των μαθητών που παρακολούθησαν το μάθημα για τον εθισμό στα ναρκωτικά. Όσον αφορά τις προθέσεις χρήσης ναρκωτικών, παρατηρήθηκε γενική μείωση σε ολόκληρο το δείγμα ($F = 10,13, p = 0,002, \eta^2p = 0,059$).

Συμπεράσματα: Τα μαθήματα για τη φροντίδα του εθισμού στα ναρκωτικά μπορούν να έχουν ευεργετικά αποτελέσματα στους φοιτητές νοσηλευτικής, τροποποιώντας τις πεποιθήσεις και τις προθέσεις για ανθυγιεινές συμπεριφορές όπως η χρήση ουσιών. Αυτά τα αποτελέσματα απαιτούν να επαληθευτούν εάν οι επιπτώσεις παραμένουν έπειτα από την ολοκλήρωση της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης.

Villegas-Pantoja, M. Á., Méndez-Ruiz, M. D., Valle-Alonso, M. D. J. D., & García-Perales, L. A., 2020. Nursing Course on Drug Addiction and its Effects on Beliefs and Intentions: A Quasi-experimental Study. *Aquichan*, 20(2).

Peer Education Intervention to Promote Drug Abuse Prevention among Secondary Schools Students

Abstract

Drug abuse is a worldwide serious health problem. Peer education is an effective method in preventing risky behaviors and educating teens about drug abuse.

Aim of the current study was to evaluate the effectiveness of peer education intervention to promote drug abuse prevention among secondary schools students.

Methods: a quasi-experimental research design was used. A multi-stage random sample selection of six secondary schools affiliated to the Ministry of Education and Technical Education was utilized. A convenience sample of 1200 students was selected from the

1st, 2nd and 3rd grades of the selected schools at Shebin El kom, Menoufia Governorate, Egypt.

Instruments: (1) Socio-demographic data questionnaire (2) Basic knowledge of students about drug abuse questionnaire (3) Attitudes of the students toward drug abuse prevention assessment questionnaire and (4) Self-efficacy of students about drug abuse prevention questionnaire.

Results: the mean age of the studied students in both study and control groups were (16.14 ± 1.08 & 15.96 ± 1.01) respectively. There were statistically significant differences between study and control group in the total mean score of knowledge about drug abuse post intervention (12.39 ± 1.72 & 6.88 ± 1.35 ; P value .000) compared to pre-intervention (6.95 ± 2.14 & 6.72 ± 2.19 ; P 0 .535). There was a statistically significant difference between study and control group regarding students' attitudes toward drug abuse post intervention (160.98 ± 11.72 & 75.55 ± 13.35 ; P 0.000) compared to pre-intervention (77.53 ± 12.14 & 75.89 ± 11.19 ; P 0.735). Finally, there was a statistically significant difference between study and control group regarding students' self efficacy about drug abuse prevention post intervention (11.84 ± 1.92 & 8.18 ± 1.55 ; P 0.000) compared to pre-intervention (8.89 ± 3.14 & 7.99 ± 1.92 ; P 0.598).

Conclusions: the findings of the current study suggest that peer education intervention has a positive effect and significantly enhances knowledge, self-efficacy and attitudes of secondary school students toward drug abuse.

Recommendation: Peer education intervention as a school-based prevention programs is an appropriate model to be implemented for drug abuse prevention among school students.

Περίληψη

Η κατάχρηση ναρκωτικών είναι ένα παγκόσμιο σοβαρό πρόβλημα υγείας. Η εκπαίδευση συνομηλίκων είναι μια αποτελεσματική μέθοδος για την πρόληψη επικίνδυνων συμπεριφορών και την εκπαίδευση των εφήβων σχετικά με την κατάχρηση ναρκωτικών.

Σκοπός: Ο σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν να αξιολογήσει την αποτελεσματικότητα της παρέμβασης στην εκπαίδευση συνομηλίκων για την προώθηση της πρόληψης της χρήσης ναρκωτικών μεταξύ των μαθητών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Μέθοδοι: Χρησιμοποιήθηκε ένας οιονεί πειραματικός σχεδιασμός έρευνας. Έγινε τυχαία επιλογή πολλαπλών σταδίων έξι σχολείων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που υπάρχουν στο Υπουργείο Παιδείας και Τεχνικής Εκπαίδευσης. Επιλέχθηκε ένα δείγμα ευκολίας 1200 μαθητών από την 1η, 2η και 3η τάξη των επιλεγμένων σχολείων στο Shebin El kom, Κυβερνείο Μενούφια, Αίγυπτος.

Μέσα: (1) Ερωτηματολόγιο κοινωνικοδημογραφικών δεδομένων. (2) Βασικές γνώσεις των μαθητών σχετικά με το ερωτηματολόγιο κατάχρησης ναρκωτικών. (3) Ερωτηματολόγιο αξιολόγησης για τις στάσεις των μαθητών απέναντι στην πρόληψη της χρήσης ναρκωτικών και (4) Ερωτηματολόγιο αυτοαποτελεσματικότητας μαθητών για την πρόληψη της χρήσης ναρκωτικών.

Αποτελέσματα: Η μέση ηλικία των μαθητών που μελετήθηκαν και στις δύο ομάδες μελέτης και ελέγχου ήταν ($16,14 \pm 1,08$ & $15,96 \pm 1,01$) αντίστοιχα. Υπήρχαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ της ομάδας μελέτης και της ομάδας ελέγχου στη συνολική μέση βαθμολογία γνώσης σχετικά με την κατάχρηση ναρκωτικών μετά την παρέμβαση ($12,39 \pm 1,72$ & $6,88 \pm 1,35$; τιμή P 0,000) σε σύγκριση με την προ-παρέμβαση ($6,95 \pm 2,14$ & $6,72 \pm 2,19$; P 0,535). Υπήρχε μια στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ της ομάδας μελέτης και της ομάδας ελέγχου σχετικά με τη στάση των μαθητών απέναντι στην κατάχρηση ναρκωτικών μετά την παρέμβαση ($160,98 \pm 11,72$ & $75,55 \pm 13,35$; P 0,000) σε σύγκριση με την προ-παρέμβαση ($77,53 \pm 12,14$ & $75,719 \pm 16,89 \pm 12,14$ & $75,89 \pm 1,89 \pm 11,72$). Τέλος, υπήρξε μια στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ της ομάδας μελέτης και της ομάδας ελέγχου όσον αφορά την αυτό-αποτελεσματικότητα των μαθητών σχετικά με την πρόληψη της κατάχρησης ναρκωτικών μετά την παρέμβαση ($11,84 \pm 1,92$ & $8,18 \pm 1,55$; P 0,000) σε σύγκριση με την προ-παρέμβαση ($8,89 \pm 3,14$ & $7,99 \pm 1,958$ P).

Συμπεράσματα: Τα ευρήματα της παρούσας μελέτης υποδηλώνουν ότι η παρέμβαση στην εκπαίδευση συνομηλίκων έχει θετική επίδραση και ενισχύει σημαντικά τη γνώση, την αυτοαποτελεσματικότητα και τις στάσεις των μαθητών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης απέναντι στην κατάχρηση ναρκωτικών.

Σύσταση: Η παρέμβαση της εκπαίδευσης συνομηλίκων ως σχολικά προγράμματα πρόληψης είναι το κατάλληλο μοντέλο που πρέπει να εφαρμοστεί για την πρόληψη της χρήσης ναρκωτικών μεταξύ των μαθητών.

Mokadem, N. M. E., Shokr, E. A., Salama, A. H., Shereda, H. M. A., Radwan, H. A., & Amer, H. M., 2021. Peer Education Intervention to Promote Drug Abuse Prevention among Secondary Schools Students. *NeuroQuantology*, 19(5), 68-78.

Ex-Drug Users' and Health Professionals' Perspectives About School-Based Drug Use Prevention Programs: A Qualitative Study.

Abstract

Adolescents have become a prime target for drug dealers in various countries around the world, including in Indonesia. To reduce the high number of drug users amongst adolescents, effective drug prevention programs should be developed and implemented. The present study aimed to identify effective school-based drug prevention programs for adolescents from the perspectives of former drug users and health professionals. This qualitative research used Focus Group Discussions (FGDs) to collect the data. The study participants consisted of eight Ex-Drug Users (EDUs) and eight Health Professionals (HPs) from health educational institutions and health service settings that were selected through purposive sampling. Data analysis was performed using the qualitative content analysis. Five themes were identified from both EDUs and HPs, including the negative effects of drugs, the socialization of drug abuse, the rehabilitation of drug addicts, the partner collaboration, and the obstacles in preventing drug use. All participants agreed that the drug prevention programs such as school-based drug prevention programs are necessary to minimize the adverse effects of drug use. While EDUs tended to focus on the social and psychological effects of drugs, the HPs were more inclined toward the risks of diseases, social impacts, and economic problems of the drugs as the reasons for program importance. In terms of the intervention programs, both EDUs and HPs proposed conducting socialization through the use of active methods and agreed that rehabilitation as an effective way for addict students. Also, both groups of participants agreed on the significance of internal and external support, as well as coordination and collaboration to produce an effective and quality program. While the EDUs cited external factors as the main obstacle to the success of program implementation, the HPs mentioned internal factors of the users. School-based drug prevention programs are an

important and potentially effective strategy to reduce the use and the effects of drug use among adolescents. The support of various relevant stakeholders is needed to further increase the effectiveness of the programs and eliminate possible barriers to the implementation of the intervention programs.

Περίληψη

Οι έφηβοι έχουν γίνει πρωταρχικός στόχος για εμπόρους ναρκωτικών σε διάφορες χώρες σε όλο τον κόσμο, συμπεριλαμβανομένης της Ινδονησίας. Για να μειωθεί ο υψηλός αριθμός χρηστών ναρκωτικών μεταξύ των εφήβων, θα πρέπει να αναπτυχθούν και να εφαρμοστούν αποτελεσματικά προγράμματα πρόληψης των ναρκωτικών. Η παρούσα μελέτη είχε ως στόχο να εντοπίσει αποτελεσματικά προγράμματα πρόληψης των ναρκωτικών στο σχολείο για εφήβους από την οπτική γωνία πρώην χρηστών ναρκωτικών και επαγγελματιών υγείας. Αυτή η ποιοτική έρευνα χρησιμοποίησε τις συζητήσεις ομάδων εστίασης (FGDs) για τη συλλογή των δεδομένων. Οι συμμετέχοντες στη μελέτη αποτελούνταν από οκτώ πρώην χρήστες ναρκωτικών (EDUs) και οκτώ επαγγελματίες υγείας (HPs) από εκπαιδευτικά ιδρύματα υγείας και χώρους υπηρεσιών υγείας που επιλέχθηκαν μέσω σκόπιμης δειγματοληψίας. Η ανάλυση των δεδομένων πραγματοποιήθηκε με τη χρήση της ποιοτικής ανάλυσης περιεχομένου. Προσδιορίστηκαν πέντε θέματα τόσο από τους EDU όσο και από τους HP, συμπεριλαμβανομένων των αρνητικών επιπτώσεων των ναρκωτικών, της κοινωνικοποίησης της κατάχρησης ναρκωτικών, της αποκατάστασης τοξικομανών, της συνεργασίας των εταίρων και των εμποδίων στην πρόληψη της χρήσης ναρκωτικών. Όλοι οι συμμετέχοντες συμφώνησαν ότι τα προγράμματα πρόληψης των ναρκωτικών, όπως τα προγράμματα πρόληψης των ναρκωτικών στο σχολείο, είναι απαραίτητα προκειμένου να ελαχιστοποιηθούν οι δυσμενείς επιπτώσεις της χρήσης ναρκωτικών. Ενώ οι EDU έτειναν να επικεντρώνονται στις κοινωνικές και ψυχολογικές επιπτώσεις των ναρκωτικών, οι HP είχαν μεγαλύτερη τάση προς τους κινδύνους ασθενειών, τις κοινωνικές επιπτώσεις και τα οικονομικά προβλήματα των ναρκωτικών ως λόγους σημασίας του προγράμματος. Όσον αφορά τα προγράμματα παρέμβασης, τόσο οι EDU όσο και οι HP πρότειναν τη διενέργεια κοινωνικοποίησης μέσω της χρήσης ενεργών μεθόδων και συμφώνησαν στην αποκατάσταση ως αποτελεσματικός τρόπος για τους εθισμένους μαθητές. Επίσης, και οι δύο ομάδες συμμετεχόντων συμφώνησαν στη

σημασία της εσωτερικής και εξωτερικής υποστήριξης, καθώς και του συντονισμού και της συνεργασίας για την παραγωγή ενός αποτελεσματικού και ποιοτικού προγράμματος. Ενώ οι EDU ανέφεραν εξωτερικούς παράγοντες ως το κύριο εμπόδιο για την επιτυχία της υλοποίησης του προγράμματος, οι HP ανέφεραν εσωτερικούς παράγοντες των χρηστών. Τα προγράμματα πρόληψης των ναρκωτικών στο σχολείο είναι μια σημαντική και δυναμικά αποτελεσματική στρατηγική για τη μείωση της χρήσης και των επιπτώσεων της χρήσης ναρκωτικών μεταξύ των εφήβων. Απαιτείται η υποστήριξη διαφόρων σχετικών ενδιαφερομένων για την περαιτέρω αύξηση της αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων και την εξάλειψη πιθανών φραγμών στην εφαρμογή των προγραμμάτων παρέμβασης.

Tahlil, T., & Aiyub, A., 2020. Ex-Drug Users' and Health Professionals' Perspectives About School-Based Drug Use Prevention Programs: A Qualitative Study. *Frontiers in Public Health*, 9, 631212.

Opioid training development: Cultivating nurse competence through education

Abstract

Topic: Mental illness and substance use have become areas of concern throughout society. One of the greatest concerns affecting the United States is the increased prevalence of opioid use and accidental overdose. The opioid epidemic not only impacts adults, it also affects the nation's most vulnerable youth. Children and adolescents are at high risk for substance abuse due to multiple risk factors including negative life events, family dysfunction, and parental substance abuse.

Purpose: Pediatric nurses must be prepared to care for children and families who experience opioid addiction and overdose. The aim of the quality improvement project was to improve the skill set of nurses working with children and adolescents with substance use disorders (SUDs) in a pediatric psychiatric hospital.

Sources Used: Nurses attended a 2-hr workshop focused on nursing interventions related to SUD utilizing Orlando's Nursing Theory and Brief Intervention Therapy. Following the workshop, nurses reported their perceived competence in caring for individuals at risk for or identified with SUD increased.

Conclusion: The workshop appeared to be effective in increasing nurses' competence and confidence if working with youth and their families dealing with substance use issues.

Περίληψη

Θέμα: Οι ψυχικές ασθένειες και η χρήση ουσιών έχουν γίνει τομείς ανησυχίας σε όλη την κοινωνία. Μία από τις μεγαλύτερες ανησυχίες που επηρεάζουν τις Ηνωμένες Πολιτείες είναι η αυξημένη επικράτηση της χρήσης οπιοειδών και η τυχαία υπερδοσολογία. Η επιδημία οπιοειδών δεν επηρεάζει μόνο τους ενήλικες, αλλά και τους πιο ευάλωτους νέους της χώρας. Τα παιδιά και οι έφηβοι διατρέχουν υψηλό κίνδυνο για κατάχρηση ουσιών λόγω πολλαπλών παραγόντων κινδύνου, συμπεριλαμβανομένων αρνητικών γεγονότων στη ζωή, οικογενειακής δυσλειτουργίας και γονικής κατάχρησης ουσιών.

Σκοπός: Οι παιδιατρικοί νοσηλευτές πρέπει να είναι προετοιμασμένες να φροντίζουν παιδιά και οικογένειες που βιώνουν εθισμό στα οπιοειδή και υπερβολική δόση. Ο στόχος του έργου βελτίωσης της ποιότητας ήταν να βελτιώσει το σύνολο δεξιοτήτων των νοσηλευτών που εργάζονται με παιδιά και εφήβους με διαταραχές χρήσης ουσιών (SUDs) σε ένα παιδιατρικό ψυχιατρείο.

Πηγές που χρησιμοποιήθηκαν: Οι νοσηλευτές παρακολούθησαν ένα εργαστήριο 2 ωρών που επικεντρώθηκε σε νοσηλευτικές παρεμβάσεις που σχετίζονται με το SUD χρησιμοποιώντας τη Νοσηλευτική Θεωρία του Ορλάντο και τη Σύντομη Παρεμβατική Θεραπεία. Μετά το εργαστήριο, οι νοσηλευτές ανέφεραν ότι αυξήθηκε η αντιληπτή ικανότητά τους στη φροντίδα ατόμων που διατρέχουν κίνδυνο ή ταυτοποιούνται με SUD.

Συμπέρασμα: Το εργαστήριο φάνηκε να είναι αποτελεσματικό στην αύξηση της ικανότητας και της αυτοπεποίθησης των νοσηλευτών όταν εργάζονται με νέους και τις οικογένειές τους που ασχολούνται με θέματα χρήσης ουσιών.

Seney, V., Insana, J., Alberto, A., & Hay, J., 2020. Opioid training development: Cultivating nurse competence through education. *Journal of Child and Adolescent Psychiatric Nursing*, 33(3), 141-147.

The significance of the nursing actions in psychiatric hospitalization of female adolescent users of psychoactive substances

Abstract

Objective: To understand the significance of the actions developed by the nursing team in a Psychiatric Inpatient Unit for adolescent female users of psychoactive substances in the light of Alfred Schutz's phenomenological sociology framework.

Method: Qualitative study with Alfred Schutz's Phenomenological Sociology approach. Four nurses and 17 nursing assistants and technicians from a General Hospital in the city of Porto Alegre participated in the study.

Results: Three concrete categories emerged: nursing actions as being-with-the-other; collective nursing actions as a potential for shared act and nursing actions as expectations and challenges.

Final considerations: The actions developed by the nursing team are established through intersubjective relationships, based on bonding and dialogue, but there is still a need for nursing to enhance its actions by expanding the offer of collective therapeutic activities aligned with the psychosocial care model.

Περίληψη:

Σκοπός: Να κατανοηθεί η σημασία των δράσεων που αναπτύχθηκαν από τη νοσηλευτική ομάδα σε μια Ψυχιατρική Εσωτερική Μονάδα για έφηβες γυναίκες χρήστες ψυχοδραστικών ουσιών υπό το πρίσμα του φαινομενολογικού κοινωνιολογικού πλαισίου του Alfred Schutz.

Μέθοδος: Ποιοτική μελέτη με την προσέγγιση της Φαινομενολογικής Κοινωνιολογίας του Alfred Schutz. Τέσσερις νοσηλεύτριες, 17 βοηθοί νοσηλευτών και τεχνικοί, συμμετείχαν από Γενικό Νοσοκομείο στην πόλη του Πόρτο Αλέγκρε.

Αποτελέσματα: Προέκυψαν τρεις συγκεκριμένες κατηγορίες: οι νοσηλευτικές ενέργειες ως όντας-με-τον-άλλο. συλλογικές νοσηλευτικές δράσεις ως δυναμικό για κοινές πράξεις και νοσηλευτικές δράσεις ως προσδοκίες και προκλήσεις.

Τελικές σκέψεις: Οι δράσεις που αναπτύσσονται από τη νοσηλευτική ομάδα καθορίζονται μέσω διυποκειμενικών σχέσεων, με βάση τη σχέση και το διάλογο, αλλά εξακολουθεί να υπάρχει ανάγκη, η νοσηλευτική να ενισχύσει τις δράσεις της διευρύνοντας την προσφορά συλλογικών θεραπευτικών δραστηριοτήτων που συνάδουν με το μοντέλο ψυχοκοινωνικής φροντίδας.

Mello, R. M. D., Schneider, J. F., Nasi, C., Camatta, M. W., Kohlrausch, E. R., Lacchini, A. J. B., & Mello, T. M. D., 2021. The significance of the nursing actions in psychiatric hospitalization of female adolescent users of psychoactive substances. *Revista Gaúcha de Enfermagem*, 42.

Educating Young Adults about Opioid Misuse: Evidence from a Mass Media Intervention

Abstract

The US opioid epidemic is a serious public health problem. Rates of opioid misuse and dependence are highest for young adults ages 18–25. Prevention strategies that reduce prescription opioid misuse while decreasing stigma around dependence and treatment are critical components of addressing the epidemic. The Truth About Opioids, a mass media public education campaign, was designed to prevent opioid misuse and dependence among young adults. This study examined the intervention’s effectiveness to shift opioid-related knowledge, attitudes, and beliefs within targeted designated market areas (DMAs) over time. A sample of young adults (N = 1434) in DMAs with varying levels of media exposure was surveyed at baseline (June–September 2019) and post-intervention (July–August 2020). Logistic regression assessed associations between campaign awareness and campaign-targeted knowledge and attitudes, controlling for baseline variables. Those with any awareness had significantly higher odds of campaign-targeted opioid-related knowledge (versus no awareness) (low awareness OR = 1.52 (95% CI: 1.04, 2.24) high awareness OR = 2.47 (95% CI: 1.58, 3.87)). Those with campaign awareness were also more likely to report lower levels of opioid-related stigma and higher intentions to share

information and talk to a friend about the epidemic. Mass media public education campaigns can help influence young adults' opioid-related knowledge and attitude.

Περίληψη

Η επιδημία οπιοειδών στις ΗΠΑ είναι ένα σοβαρό πρόβλημα δημόσιας υγείας. Τα ποσοστά κατάχρησης οπιοειδών και εξάρτησης είναι υψηλότερα στους νεαρούς ενήλικες ηλικίας 18-25 ετών. Οι στρατηγικές πρόληψης που μειώνουν την κατάχρηση συνταγογραφούμενων οπιοειδών ενώ μειώνουν το στίγμα γύρω από την εξάρτηση και τη θεραπεία αποτελούν κρίσιμα στοιχεία για την αντιμετώπιση της επιδημίας. Η Αλήθεια για τα Οπιοειδή, μια εκστρατεία δημόσιας εκπαίδευσης στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, σχεδιάστηκε για να αποτρέψει την κατάχρηση οπιοειδών και την εξάρτηση μεταξύ των νεαρών ενηλίκων. Αυτή η μελέτη εξέτασε την αποτελεσματικότητα της παρέμβασης για τη μετατόπιση της γνώσης, των στάσεων και των πεποιθήσεων που σχετίζονται με τα οπιοειδή σε στοχευμένες καθορισμένες περιοχές αγοράς (DMAs) με την πάροδο του χρόνου. Ένα δείγμα νεαρών ενηλίκων (N = 1434) σε DMAs με διαφορετικά επίπεδα έκθεσης στα μέσα ενημέρωσης ερευνήθηκε κατά την έναρξη (Ιούνιος-Σεπτέμβριος 2019) και μετά την παρέμβαση (Ιούλιος-Αύγουστος 2020). Η λογιστική παλινδρόμηση αξιολόγησε τις συσχετίσεις μεταξύ της ευαισθητοποίησης της εκστρατείας και των γνώσεων και στάσεων που στοχεύουν στην εκστρατεία, ελέγχοντας τις βασικές μεταβλητές. Όσοι είχαν οποιαδήποτε ευαισθητοποίηση είχαν σημαντικά υψηλότερες πιθανότητες στοχευμένης γνώσης της καμπάνιας σχετικά με τα οπιοειδή (έναντι μη ευαισθητοποίησης) (χαμηλή ευαισθητοποίηση OR = 1,52 (95% CI: 1,04, 2,24), υψηλή ευαισθητοποίηση OR = 2,47 (95% CI: 1,58, 3,87)). Όσοι είχαν επίγνωση της καμπάνιας ήταν επίσης πιο πιθανό να αναφέρουν χαμηλότερα επίπεδα του στίγματος που σχετίζεται με τα οπιοειδή και των υψηλότερων προθέσεων να μοιραστούν πληροφορίες και να μιλήσουν με έναν φίλο για την επιδημία. Οι εκστρατείες δημόσιας εκπαίδευσης στα μέσα μαζικής ενημέρωσης μπορούν να βοηθήσουν να επηρεάσουν τη γνώση και τη στάση των νεαρών ενηλίκων σχετικά με τα οπιοειδή.

Rath, J. M., Perks, S. N., Vallone, D. M., Barton, A. A., Stephens, D. K., Simard, B., & Hair, E. C., 2021. Educating young adults about opioid misuse: evidence from a mass

media intervention. *International journal of environmental research and public health*, 19(1), 22.

Nursing students' perceptions of substance abusers: The effect of social status on stigma

Abstract

The stigma associated with drug addiction in the U.S. has been found to be a deterrent for individuals seeking treatment (SAMHSA, 2013). This experimental vignette study examined substance abuse stigma toward a hypothetical heroin addict ("John") in a sample of 62 nursing students who were given different occupational information about John to manipulate their perceptions of his social status. Each study participant read one of three vignettes in which John was portrayed as high-status (mayor of a large city), low status (restaurant table busser), or unspecified status (no occupational information provided). Findings indicated that high social status resulted in significantly less substance abuse stigma than low social status. There was no significant difference in substance abuse stigma between the low-status condition and the condition in which social status was unspecified. This supports the conclusion that knowledge of John's heroin addiction effectively established his social status as low. The study also showed that the fact of John's addiction alone outweighed contradictory occupational information in determining his perceived social status.

Περίληψη

Το στίγμα που σχετίζεται με τον εθισμό στα ναρκωτικά στις ΗΠΑ έχει βρεθεί ότι είναι αποτρεπτικός παράγοντας για τα άτομα που αναζητούν θεραπεία (SAMHSA, 2013). Αυτή η πειραματική μελέτη βινιέτας εξέτασε το στίγμα της χρήσης ουσιών προς έναν υποθετικό εθισμένο στην ηρωίνη ("John") σε ένα δείγμα 62 φοιτητών νοσηλευτικής στους οποίους δόθηκαν διαφορετικές επαγγελματικές πληροφορίες για τον John για να χειραγωγήσουν τις αντιλήψεις τους για την κοινωνική του θέση. Κάθε συμμετέχων στη μελέτη διάβασε ένα από τα τρία χρονογραφήματα στα οποία ο Τζον απεικονιζόταν ως

υψηλού επιπέδου (δήμαρχος μεγάλης πόλης), χαμηλής θέσης (τραπέζι εστιατορίου busser), ή απροσδιόριστης κατάστασης (δεν παρέχονται επαγγελματικές πληροφορίες). Τα ευρήματα έδειξαν ότι η υψηλή κοινωνική θέση, είχε ως αποτέλεσμα σημαντικά λιγότερο στίγμα κατάχρησης ουσιών από ότι η χαμηλή κοινωνική θέση. Δεν υπήρχε σημαντική διαφορά στο στίγμα της κατάχρησης ουσιών μεταξύ της κατάστασης χαμηλής κατάστασης και της κατάστασης στην οποία η κοινωνική θέση ήταν απροσδιόριστη. Αυτό υποστηρίζει το συμπέρασμα ότι η γνώση του εθισμού του John στην ηρωίνη καθιέρωσε αποτελεσματικά την κοινωνική του θέση ως χαμηλή. Η μελέτη έδειξε επίσης ότι το γεγονός και μόνο του εθισμού του John υπερτερούσε των αντιφατικών επαγγελματικών πληροφοριών για τον προσδιορισμό της αντιληπτής κοινωνικής του θέσης.

Cloyd, M., Stiles, B. L., & Diekhoff, G. M., 2021. Nursing students' perceptions of substance abusers: The effect of social status on stigma. *Nurse Education Today*, 97, 104691.

Understanding Helpful Nursing Care from the Perspective of Mental Health Inpatients With a Dual Diagnosis: A Qualitative Descriptive Study

BACKGROUND: An estimated 30% to 50% of people with a mental illness also have a substance use problem. Referred to as having a dual diagnosis, these patients experience high levels of unmet needs, poor health outcomes, and require specialized care during psychiatric hospitalization. Research on nursing inpatients with a dual diagnosis is limited and patient perceptions of helpful care during hospitalization are unknown.

AIMS: What nursing interventions, attitudes, actions, and/or behaviors are perceived as helpful by patients with a dual diagnosis during psychiatric hospitalization

METHOD: A qualitative-descriptive design was used. Twelve adult inpatients with a dual diagnosis were recruited using purposive sampling. Individual, semistructured interviews were conducted, and interview data were analyzed using content analysis.

RESULTS: Helpful nursing occurred across three themes: (1) promoting health in everyday living, (2) managing substance use in tandem with mental illness, and (3) building therapeutic relationships.

CONCLUSIONS: Specific examples of helpful interventions and their reported outcomes reinforce the critical role that nurses play in the health and recovery of inpatients with a dual diagnosis. The importance of collaborative, strengths-based approaches is highlighted, and expanding the nurse's role to include evidence-based responses to substance use is recommended.

Περίληψη:

ΙΣΤΟΡΙΚΟ: Υπολογίζεται ότι το 30% έως 50% των ατόμων με ψυχική ασθένεια έχουν επίσης πρόβλημα χρήσης ουσιών. Οι ασθενείς αυτοί, που έχουν διπλή διάγνωση, βιώνουν υψηλά επίπεδα ανεκπλήρωτων αναγκών, κακή έκβαση υγείας και χρειάζονται εξειδικευμένη φροντίδα κατά τη διάρκεια της ψυχιατρικής νοσηλείας. Η έρευνα για νοσηλευτικούς ασθενείς με διπλή διάγνωση είναι περιορισμένη και οι αντιλήψεις των ασθενών για χρήσιμη φροντίδα κατά τη διάρκεια της νοσηλείας είναι άγνωστες.

ΣΤΟΧΟΙ: Ποιες νοσηλευτικές παρεμβάσεις, στάσεις, ενέργειες ή/και συμπεριφορές θεωρούνται χρήσιμες από ασθενείς με διπλή διάγνωση κατά τη διάρκεια της ψυχιατρικής νοσηλείας;

ΜΕΘΟΔΟΣ: Χρησιμοποιήθηκε ποιοτικός-περιγραφικός σχεδιασμός. Δώδεκα ενήλικες εσωτερικοί ασθενείς με διπλή διάγνωση επιλέχθηκαν χρησιμοποιώντας σκόπιμη δειγματοληψία. Πραγματοποιήθηκαν μεμονωμένες, ημιδομημένες συνεντεύξεις και τα δεδομένα των συνεντεύξεων αναλύθηκαν χρησιμοποιώντας ανάλυση περιεχομένου.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ: Η χρήσιμη νοσηλευτική παρουσιάστηκε σε τρία θέματα: (1) προαγωγή της υγείας στην καθημερινή ζωή, (2) διαχείριση της χρήσης ουσιών παράλληλα με ψυχικές ασθένειες και (3) δημιουργία θεραπευτικών σχέσεων.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ: Συγκεκριμένα παραδείγματα βοηθητικών παρεμβάσεων και τα αναφερόμενα αποτελέσματά τους ενισχύουν τον κρίσιμο ρόλο που διαδραματίζουν οι νοσηλευτές στην υγεία και την ανάρρωση των εσωτερικών ασθενών με διπλή διάγνωση. Υπογραμμίζεται η σημασία των συνεργατικών προσεγγίσεων που βασίζονται στα δυνατά σημεία και συνιστάται η επέκταση του ρόλου του νοσηλευτή ώστε να συμπεριλάβει απαντήσεις που βασίζονται σε στοιχεία στη χρήση ουσιών.

Ould Brahim, L., Hanganu, C., & Gros, C. P., 2020. Understanding Helpful Nursing Care from the Perspective of Mental Health Inpatients With a Dual Diagnosis: A Qualitative Descriptive Study. *Journal of the American Psychiatric Nurses Association*, 26(3), 250-261.

Fine nursing intervention relieves the clinical symptoms and decreases the adverse events in acute alcoholism patients

Objective: The purpose of this study is to explore the effect of fine nursing interventions on the clinical efficacy of acute alcoholism patients (AA).

Methods: A total of 100 patients with AA were included in the study. Among them, 51 patients who underwent fine nursing intervention were assigned to the research group (RG), and the remaining 49 patients were treated with routine nursing intervention and were assigned to the control group (CG). The nursing efficacy, the recovery times (consciousness and limb movement), the incidences of adverse events, the nursing compliance, the psychological states (the Symptom Checklist 90 and SCL-90 scores), and the nursing satisfaction levels were observed and compared between the two groups.

Results: Compared with the CG, the nursing efficacy, the compliance, and the nursing satisfaction levels in the RG were markedly higher, while the consciousness and limb movement recovery times were significantly shorter; moreover, the RG presented a significantly lower incidence of adverse events and SCL-90 scores than the CG.

Conclusion: While validly relieving the clinical symptoms and reducing the incidence of adverse events, fine nursing can effectively promote the recovery of patients with AA and improve their treatment compliance and psychological states.

Περίληψη

Σκοπός: Σκοπός αυτής της μελέτης είναι να διερευνήσει την επίδραση των εκλεκτικών νοσηλευτικών παρεμβάσεων στην κλινική αποτελεσματικότητα των ασθενών με οξύ αλκοολισμό (AA).

Μέθοδοι: Συνολικά 100 ασθενείς με ΑΑ συμπεριλήφθηκαν στη μελέτη. Μεταξύ αυτών, 51 ασθενείς που υποβλήθηκαν σε εκλεκτική νοσηλευτική παρέμβαση τοποθετήθηκαν στην ερευνητική ομάδα (RG) και οι υπόλοιποι 49 ασθενείς αντιμετωπίστηκαν με νοσηλευτική παρέμβαση ρουτίνας και τοποθετήθηκαν στην ομάδα ελέγχου (CG). Η νοσηλευτική αποτελεσματικότητα, οι χρόνοι ανάρρωσης (συνείδηση και κίνηση των άκρων), τα περιστατικά ανεπιθύμητων ενεργειών, η νοσηλευτική συμμόρφωση, οι ψυχολογικές καταστάσεις (οι βαθμολογίες λίστας ελέγχου συμπτωμάτων 90 και SCL-90), και τα επίπεδα νοσηλευτικής ικανοποίησης παρατηρήθηκαν και συγκρίθηκαν μεταξύ των δύο ομάδων.

Αποτελέσματα: Σε σύγκριση με το CG, η νοσηλευτική αποτελεσματικότητα, η συμμόρφωση και τα επίπεδα νοσηλευτικής ικανοποίησης στο RG ήταν σημαντικά υψηλότερα, ενώ οι χρόνοι αποκατάστασης της συνείδησης και της κίνησης των άκρων ήταν σημαντικά μικρότεροι. Επιπλέον, το RG παρουσίασε σημαντικά χαμηλότερη συχνότητα εμφάνισης ανεπιθύμητων ενεργειών και βαθμολογίες SCL-90 από το CG.

Συμπέρασμα: Ενώ ανακουφίζει έγκυρα τα κλινικά συμπτώματα και μειώνει τη συχνότητα εμφάνισης ανεπιθύμητων γεγονότων, η προσεκτική νοσηλεία μπορεί να προωθήσει αποτελεσματικά την ανάρρωση των ασθενών με ΑΑ και να βελτιώσει τη συμμόρφωση με τη θεραπεία και την ψυχολογική τους κατάσταση.

Yu, Q. N., & Ji, Z. H., 2021. Fine nursing intervention relieves the clinical symptoms and decreases the adverse events in acute alcoholism patients. *American Journal of Translational Research*, 13(10), 11671.

Alcohol use and binge drinking in baccalaureate nursing students: A descriptive study

Abstract

Background: Current literature validates that drinking is a problem on many college and university campuses. While educators are aware that drinking negatively impacts learning, it is imperative that nursing educators understand why this behavior exists and

recognize strategies and opportunities to mitigate drinking for students in the nursing major.

Purpose: The purposes of this study were to understand the prevalence of and reasons for alcohol use and binge drinking in undergraduate baccalaureate nursing students in the United States and identify ways faculty may promote a healthy learning environment to decrease the incidence of alcohol use and binge drinking.

Method: This descriptive study used a web-based survey methodology. The survey contained a demographic questionnaire, alcohol use survey, and open-ended questions to address reasons for drinking and stressors. The survey was randomly distributed to baccalaureate nursing programs throughout the United States.

Results: The final sample included 937 participants. Nursing students abuse alcohol for a variety of reasons including lack of understanding of binge drinking, peer pressure, dealing with mental health issues, and to cope with multifaceted life stressors. Slightly over half (51%) of these participants reported drinking behavior that would be considered hazardous and 3% were in the alcohol dependent category on the alcohol use survey.

Conclusion: These findings are consistent with social concerns about alcohol use. Nursing students yearned for help and support from faculty regarding how to handle stress and desired faculty to be role models. Faculty who forms collaborative partnerships with students, foster healthy coping strategies which may promote academic success and more importantly favorable outcomes as future practicing nurses.

Περίληψη

Ιστορικό: Η τρέχουσα βιβλιογραφία επιβεβαιώνει ότι το ποτό είναι ένα πρόβλημα σε πολλές πανεπιστημιούπολεις κολεγίων και πανεπιστημίων. Ενώ οι εκπαιδευτικοί γνωρίζουν ότι η κατανάλωση αλκοόλ επηρεάζει αρνητικά τη μάθηση, είναι επιτακτική ανάγκη οι εκπαιδευτικοί νοσηλευτικής να κατανοήσουν γιατί υπάρχει αυτή η συμπεριφορά και να αναγνωρίσουν στρατηγικές και ευκαιρίες για τον μετριασμό της κατανάλωσης αλκοόλ για τους μαθητές στην ειδικότητα της νοσηλευτικής.

Σκοπός: Ο σκοπός αυτής της μελέτης ήταν να κατανοήσει την επικράτηση και τους λόγους για τη χρήση αλκοόλ και την υπερβολική κατανάλωση οινοπνεύματος σε προπτυχιακούς φοιτητές νοσηλευτικής στις Ηνωμένες Πολιτείες και να εντοπίσει

τρόπους με τους οποίους η σχολή μπορεί να προωθήσει ένα υγιές περιβάλλον μάθησης για τη μείωση της συχνότητας χρήσης αλκοόλ και υπερβολικής κατανάλωσης αλκοόλ.

Μέθοδος: Αυτή η περιγραφική μελέτη χρησιμοποίησε μια διαδικτυακή μεθοδολογία έρευνας. Η έρευνα περιείχε δημογραφικό ερωτηματολόγιο, έρευνα για τη χρήση αλκοόλ και ερωτήσεις ανοιχτού τύπου για την αντιμετώπιση των λόγων κατανάλωσης αλκοόλ και στρεσογόνων παραγόντων. Η έρευνα διανεμήθηκε τυχαία σε αποφοίτους προγραμμάτων νοσηλευτικής σε όλες τις Ηνωμένες Πολιτείες.

Αποτελέσματα: Το τελικό δείγμα περιλάμβανε 937 συμμετέχοντες. Οι φοιτητές νοσηλευτικής κάνουν κατάχρηση αλκοόλ για διάφορους λόγους, συμπεριλαμβανομένης της έλλειψης κατανόησης της υπερβολικής κατανάλωσης αλκοόλ, της πίεσης από τους συνομηλίκους, της αντιμετώπισης προβλημάτων ψυχικής υγείας και ως τρόπου αντιμετώπισης πολύπλευρων στρεσογόνων παραγόντων της ζωής. Λίγο περισσότεροι από τους μισούς (51%) από τους συμμετέχοντες ανέφεραν συμπεριφορά κατανάλωσης αλκοόλ που θα θεωρούνταν επικίνδυνη και το 3% ανήκε στην κατηγορία των εξαρτημένων από το αλκοόλ στην έρευνα χρήσης αλκοόλ.

Συμπεράσματα: Αυτά τα ευρήματα συνάδουν με τις κοινωνικές ανησυχίες σχετικά με τη χρήση αλκοόλ. Οι φοιτητές νοσηλευτικής αναζητούσαν βοήθεια και υποστήριξη από το διδακτικό προσωπικό σχετικά με το πώς να χειριστούν το άγχος και επιθυμούσαν την σχολή να είναι πρότυπα. Μέλη του διδακτικού προσωπικού που δημιουργούν σχέσεις συνεργασίας με φοιτητές, ενθαρρύνουν υγιείς στρατηγικές αντιμετώπισης που μπορεί να προάγουν την ακαδημαϊκή επιτυχία και το πιο σημαντικό ευνοϊκά αποτελέσματα ως μελλοντικοί ασκούμενοι νοσηλευτές.

Ruth-Sahd, L. A., & Schneider, M. A., 2022. Alcohol use and binge drinking in baccalaureate nursing students: A descriptive study. *Journal of professional nursing*, 38, 114-120.

Experiences with substance use disorder treatment during the COVID-19 pandemic: Findings from a multistate survey

Background: Drug overdoses surged during the COVID-19 pandemic, underscoring the need for expanded and accessible substance use disorder (SUD) treatment. Relatively

little is known about the experiences of patients receiving treatment during the pandemic.

Methods: We worked with 21 harm reduction and drug treatment programs in nine states and the District of Columbia from August 2020 to January 2021. Programs distributed study recruitment cards to clients. Clients responded to the survey by calling a study hotline and providing a unique study identification number. Our survey included detailed questions about use of SUD treatment prior to and since the COVID-19 pandemic. We identified settings where individuals received treatment and, for those treated for opioid use disorder, we examined use of medications for opioid use disorder. Individuals also reported whether they had received telehealth treatment and pandemic related treatment changes (e.g., more take-home methadone). We calculated p-values for differences pre and since COVID-19.

Results: We interviewed 587 individuals of whom 316 (53.8%) were in drug treatment both before and during the COVID-19 pandemic. Individuals in treatment reported substantial reductions in in-person service use since the start of the pandemic, including a 27 percentage point reduction (percentage point reduction ($p < .001$) in group counseling sessions and 28 percentage point reduction in mutual aid group participation ($p < .001$). By contrast, individuals reported a 21 percentage point increase in receipt of overdose education ($p < .001$). Most people receiving medications for opioid use disorder reported taking methadone and had high continuity of treatment (86.1% received methadone pre-COVID and 87.1% since-COVID, $p = .71$). Almost all reported taking advantage of new policy changes such as counseling by video/phone, increased take-home medication, or fewer urine drug screens. Overall, respondents reported relatively high satisfaction with their treatment and with telehealth adaptations (e.g., 80.2% reported “I’m able to get all the treatment that I need”).

Conclusions: Accommodations to treatment made under the federal public health emergency appear to have sustained access to treatment in the early months of the pandemic. Since these changes are set to expire after the official public health emergency declaration, further action is needed to meet the ongoing need.

Περίληψη

Ιστορικό: Οι υπερβολικές δόσεις ναρκωτικών αυξήθηκαν κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19, υπογραμμίζοντας την ανάγκη για εκτεταμένη και προσβάσιμη

θεραπεία για τη διαταραχή χρήσης ουσιών (SUD). Σχετικά λίγα είναι γνωστά για τις εμπειρίες ασθενών που λαμβάνουν θεραπεία κατά τη διάρκεια της πανδημίας.

Μέθοδοι: Εργαστήκαμε με 21 προγράμματα μείωσης της βλάβης και θεραπείας ναρκωτικών σε εννέα πολιτείες και την Περιφέρεια της Κολούμπια από τον Αύγουστο του 2020 έως τον Ιανουάριο του 2021. Τα προγράμματα διένειμαν κάρτες πρόσληψης μελέτης σε πελάτες. Οι πελάτες απάντησαν στην έρευνα καλώντας μια ανοιχτή γραμμή μελέτης και παρέχοντας έναν μοναδικό αριθμό αναγνώρισης της μελέτης. Η έρευνά μας περιλάμβανε λεπτομερείς ερωτήσεις σχετικά με τη χρήση της θεραπείας SUD πριν και μετά την πανδημία COVID-19. Προσδιορίσαμε περιβάλλοντα όπου τα άτομα έλαβαν θεραπεία και, για εκείνα που έλαβαν θεραπεία για διαταραχή χρήσης οπιοειδών, εξετάσαμε τη χρήση φαρμάκων για τη διαταραχή χρήσης οπιοειδών. Τα άτομα ανέφεραν επίσης εάν είχαν λάβει θεραπεία τηλεϊατρικής και αλλαγές στη θεραπεία που σχετίζονται με την πανδημία (π.χ. περισσότερη μεθαδόνη κατ' οίκον). Υπολογίσαμε τις τιμές p για διαφορές πριν και μετά τον COVID-19.

Αποτελέσματα: Πήραμε συνεντεύξεις με 587 άτομα από τα οποία 316 (53,8%) βρίσκονταν σε θεραπεία ναρκωτικών τόσο πριν όσο και κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19. Τα άτομα που υποβλήθηκαν σε θεραπεία ανέφεραν σημαντικές μειώσεις στην προσωπική χρήση υπηρεσιών από την αρχή της πανδημίας, συμπεριλαμβανομένης μείωσης 27 ποσοστιαίων μονάδων ($p < .001$) στις ομαδικές συμβουλευτικές συνεδρίες και 28 ποσοστιαίας μονάδας μείωσης στη συμμετοχή της ομάδας αμοιβαίας βοήθειας ($p < .001$). Αντίθετα, τα άτομα ανέφεραν αύξηση κατά 21 ποσοστιαίες μονάδες στη λήψη εκπαίδευσης για υπερδοσολογία ($p < .001$). Οι περισσότεροι άνθρωποι που λάμβαναν φάρμακα για τη διαταραχή της χρήσης οπιοειδών ανέφεραν ότι έπαιρναν μεθαδόνη και είχαν υψηλή συνέχεια της θεραπείας (86,1% λάμβανε μεθαδόνη προ-COVID και 87,1% μετά από-COVID, $p = .71$). Σχεδόν όλοι ανέφεραν ότι επωφελήθηκαν από νέες αλλαγές πολιτικής, όπως παροχή συμβουλών μέσω βίντεο/τηλεφώνου, αυξημένη λήψη φαρμάκων στο σπίτι ή λιγότερους ελέγχους φαρμάκων στα ούρα. Συνολικά, οι ερωτηθέντες ανέφεραν σχετικά υψηλή ικανοποίηση από τη θεραπεία τους και με τις προσαρμογές τηλευγείας (π.χ., το 80,2% ανέφερε «Μπορώ να λάβω όλη τη θεραπεία που χρειάζομαι»).

Συμπεράσματα: Τα καταλύματα για θεραπεία που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο της ομοσπονδιακής έκτακτης ανάγκης για τη δημόσια υγεία φαίνεται να έχουν συνεχή πρόσβαση στη θεραπεία τους πρώτους μήνες της πανδημίας. Δεδομένου ότι αυτές οι αλλαγές πρόκειται να λήξουν μετά την επίσημη δήλωση έκτακτης ανάγκης για τη δημόσια υγεία, απαιτούνται περαιτέρω μέτρα για την κάλυψη της συνεχιζόμενης ανάγκης.

Saloner, B., Krawczyk, N., Solomon, K., Allen, S. T., Morris, M., Haney, K., & Sherman, S. G., 2022. Experiences with substance use disorder treatment during the COVID-19 pandemic: Findings from a multistate survey. *International Journal of Drug Policy*, 101, 103537.

Perspectives of opioid use disorder treatment providers during COVID-19: Adapting to flexibilities and sustaining reforms

Abstract

Objective: The COVID-19 pandemic led to unprecedented temporary federal and state regulatory flexibilities that rapidly transformed medication for opioid use disorder (MOUD) treatment delivery. This study aimed to understand changes in treatment providers' care during COVID-19, provider experiences with the adaptations, and perceptions of which changes should be sustained long-term.

Methods: We conducted in-depth, semi-structured interviews with 20 New Jersey MOUD providers, purposively sampled to reflect diversity in provider setting, specialty, and other characteristics. Using a rapid analysis approach, we summarized content within interview domains and analyzed domains across participants for recurring concepts and themes.

Results: MOUD treatment practice changes taking place during the COVID-19 pandemic included a rapid shift from in-person care to telehealth, reduction in frequency of toxicology testing and psychosocial/counseling services, and modifications to prescription durations and take-home methadone supplies. Modifications to practice were positively received and reinforced a sense of autonomy for providers as well as

enhancing the ability to provide patient-centered care. All respondents expressed support for making temporary regulatory flexibilities permanent but differed in their implementation of the flexibilities and the extent to which they planned to modify their own practices long-term.

Conclusion: Findings support sustaining temporary regulatory and payment changes to MOUD practice, which may have improved treatment access and allowed for more flexible, individually tailored patient care. Few negative, unintended consequences were reported by providers, but more research is needed to evaluate the patient experience with changes to practice during the COVID-19 pandemic.

Περίληψη

Στόχος: Η πανδημία COVID-19 οδήγησε σε άνευ προηγουμένου προσωρινές ομοσπονδιακές και κρατικές ρυθμιστικές ευελιξίες που μεταμόρφωσαν γρήγορα τη χορήγηση θεραπείας για τη διαταραχή χρήσης οπιοειδών (MOUD). Αυτή η μελέτη είχε στόχο να κατανοήσει τις αλλαγές στη φροντίδα των παρόχων θεραπείας κατά τη διάρκεια του COVID-19, τις εμπειρίες των παρόχων σχετικά με τις προσαρμογές και τις αντιλήψεις για το ποιες αλλαγές θα πρέπει να διατηρηθούν μακροπρόθεσμα.

Μέθοδοι: Πραγματοποιήσαμε σε βάθος, ημι-δομημένες συνεντεύξεις με 20 παρόχους MOUD του New Jersey, με σκόπιμη δειγματοληψία για να αντικατοπτρίζει την ποικιλομορφία στο περιβάλλον του παρόχου, την ειδικότητα και άλλα χαρακτηριστικά. Χρησιμοποιώντας μια προσέγγιση ταχείας ανάλυσης, συνοψίσαμε το περιεχόμενο στους τομείς συνέντευξης και αναλύσαμε τομείς μεταξύ των συμμετεχόντων για επαναλαμβανόμενες έννοιες και θέματα.

Αποτελέσματα: Οι αλλαγές στην πρακτική θεραπείας του MOUD που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19 περιλάμβαναν μια ταχεία μετάβαση από την προσωπική φροντίδα στην τηλευγεία, τη μείωση της συχνότητας των τοξικολογικών εξετάσεων και των ψυχοκοινωνικών/συμβουλευτικών υπηρεσιών και τροποποιήσεις στη διάρκεια συνταγογράφησης και τις προμήθειες μεθαδόνης για λήψη στο σπίτι. Οι τροποποιήσεις στην πρακτική έγιναν δεκτές θετικά και ενίσχυσαν την αίσθηση της αυτονομίας για τους παρόχους καθώς και ενίσχυσαν την ικανότητα παροχής φροντίδας με επίκεντρο τον ασθενή. Όλοι οι ερωτηθέντες εξέφρασαν την υποστήριξή τους στο να γίνουν οι προσωρινές ρυθμιστικές ευελιξίες μόνιμες, αλλά

διέφεραν ως προς την εφαρμογή των ευελιξιών και τον βαθμό στον οποίο σχεδίαζαν να τροποποιήσουν τις δικές τους πρακτικές μακροπρόθεσμα.

Συμπέρασμα: Τα ευρήματα υποστηρίζουν τη διατήρηση προσωρινών ρυθμιστικών αλλαγών και αλλαγών πληρωμών στην πρακτική MOUD, οι οποίες μπορεί να έχουν βελτιώσει την πρόσβαση στη θεραπεία και να έχουν επιτρέψει πιο ευέλικτη, εξατομικευμένη φροντίδα των ασθενών. Λίγες αρνητικές, ακούσιες συνέπειες αναφέρθηκαν από τους παρόχους, αλλά απαιτείται περισσότερη έρευνα για την αξιολόγηση της εμπειρίας του ασθενούς με αλλαγές στην πρακτική κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19.

Treitler, P. C., Bowden, C. F., Lloyd, J., Enich, M., Nyaku, A. N., & Crystal, S., 2022. Perspectives of opioid use disorder treatment providers during COVID-19: Adapting to flexibilities and sustaining reforms. *Journal of substance abuse treatment*, 132, 108514.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι εξαρτησιογόνες ουσίες, προκαλούν ποικίλου βαθμού σωματική και ψυχική εξάρτηση, ανάπτυξη ανοχής και εκδηλώσεις στέρησης όταν η συγκέντρωση τους μειώνεται. Επηρεάζουν καθολικά τη ζωή του χρήστη και χρίζουν άμεση και σωστή αντιμετώπιση, με σκοπό τη αποφυγή μελλοντικής υποτροπής. Την επιρροή αυτή, περιγράφουν οι **Choflet, et al. (2021)** μέσα από μια μελέτη που διεξήγαγαν σε νοσηλευτές που είχαν αποβεί σε αυτοκτονία, με τα αποτελέσματα να δείχνουν πως η χρήση ουσιών συσχετίζεται με τη διαταραγμένη ψυχική υγεία και με τις αυτοκτονικές τάσεις. Μια ακόμη έρευνα, που διερεύνησε τη επίδραση των ναρκωτικών στο προσωπικό αλλά και στο κοινωνικό περίγυρο ενός χρήστη, ήταν αυτή των **Cloyd, et al. (2021)**. Η πειραματική αυτή μελέτη, εξέτασε το στίγμα της χρήσης ουσιών προς ένα υποθετικό εθισμένο στην ηρωίνη άτομο σε φοιτητές νοσηλευτικής στους οποίους δόθηκαν διαφορετικές πληροφορίες σχετικά με το επάγγελμά του. Το πόρισμα ήταν, πως η γνώση και μόνο του εθισμού του, καθιέρωσε αυτόματα την κοινωνική του θέση ως χαμηλή και πως υπερτερούσε των οποιοδήποτε άλλων αντιφατικών επαγγελματικών πληροφοριών.

Από το στάδιο της πρόληψης έως και τη θεραπεία, οι νοσηλευτές κατέχουν πολυδιάστατο ρόλο, αναλύοντας όχι μόνο τα σωματικά αλλά και τα ψυχικά συμπτώματα του χρήστη και έχοντας ως απώτερο σκοπό τη προσφορά μιας ποιοτικής ζωής. Αυτό διαφαίνεται σε διάφορες έρευνες που πραγματοποιήθηκαν τη τελευταία 5ετία, περιλαμβάνοντας προγράμματα μετεκπαίδευσης νοσηλευτών, ειδικά μαθήματα σε μαθητές και φοιτητές και εκστρατείες κατά των ναρκωτικών. Ανάμεσα σε αυτές, βρίσκονται: η πειραματική μελέτη των **Mokadem, et al. (2021)**, που αξιολόγησαν την αποτελεσματικότητα τέτοιων παρεμβάσεων στην εκπαίδευση μαθητών για την προώθηση της πρόληψης της χρήσης ναρκωτικών, η πειραματική μελέτη των **Villegas, et al. (2020)**, που προσδιόρισαν το αντίκτυπο ενός μαθήματος στις πεποιθήσεις και τις προθέσεις χρήσης ναρκωτικών μεταξύ φοιτητών νοσηλευτικής και η έρευνα των **Rath, et al. (2021)**, που εξέτασε την αποτελεσματικότητα για τη μετατόπιση της γνώσης, και των πεποιθήσεων που σχετίζονται με τα οπιοειδή σε στοχευμένες καθορισμένες περιοχές αγοράς. Τα αποτελέσματα των τριών αυτών μελετών, ανέδειξαν τον ρόλο των παρεμβάσεων στην εκπαίδευση και τη θετική αυτή επίδραση και ενίσχυση που έχουν στις στάσεις και τις γνώσεις τους.

Αντίστοιχη έρευνα, ήταν αυτή των **Tahlil, et al. (2021)**, η οποία στόχο είχε τον εντοπισμό αποτελεσματικών προγραμμάτων πρόληψης κατά των ναρκωτικών σε σχολεία από την οπτική γωνία πρώην χρηστών και επαγγελματιών υγείας. Όλοι οι συμμετέχοντες συμφώνησαν ότι τα προγράμματα πρόληψης των ναρκωτικών, είναι απαραίτητα προκειμένου να ελαχιστοποιηθούν οι δυσμενείς επιπτώσεις της χρήσης ναρκωτικών, θίγοντας επίσης και τη σημασία της εσωτερικής και εξωτερικής υποστήριξης.

Αναφορικά με τα προγράμματα εκπαίδευσης νοσηλευτών, για τη βελτίωση των δεξιοτήτων και των γνώσεων βρέθηκε μια πρόσφατη μελέτη των **Seney, et al. (2020)**, οι οποίοι μελέτησαν τη αντιληπτή ικανότητα των νοσηλευτών στη φροντίδα ατόμων που διατρέχουν κίνδυνο ή ταυτοποιούνται με SUD (substance use disorder) πριν και μετά τη παρακολούθηση ενός εργαστηρίου επικεντρωμένο σε νοσηλευτικές παρεμβάσεις που σχετίζονται με το SUD. Το εργαστήριο εν τέλη, φάνηκε να είναι αποτελεσματικό στην αύξηση της ικανότητας και της αυτοπεποίθησης των νοσηλευτών όταν εργάζονται με νέους και τις οικογένειές τους. Το **2021, οι Susanti, et al.**, διεξήγαν στην Ινδονησία μια μελέτη που διερευνούσε τις απόψεις των νοσηλευτών και των επαγγελματιών υγείας σχετικά με την ανάγκη νοσηλευτικής φροντίδας για τους εξαρτημένους. Τα αποτελέσματα έδειξαν, πως η ύπαρξη νοσηλευτών ψυχικής υγείας σε μονάδες απεξάρτησης θεωρείται ένα βήμα προς την επίλυση του διλήμματος της ινδονησιακής νοσηλευτικής τοξικομανίας. Θα πρέπει να παρέχεται σωστή καθοδήγηση και εκπαίδευση στους φροντιστές για τη βελτίωση των γνώσεων, των δεξιοτήτων, των ικανοτήτων τους.

Ανάλογες έρευνες που εστιάζουν σε χρήστες ουσιών ως το αντικείμενο μελέτης τους, υπήρξαν αυτές των **Ruth-Sahd και Schneider (2022)**, των **Ould, et al. (2020)** και των **Ahmed, et al (2021)**. Η πρώτη μελέτη, είχε σκοπό την κατανόηση της επικράτησης της υπερβολικής κατανάλωσης αλκοόλ σε προπτυχιακούς φοιτητές νοσηλευτικής στις Ηνωμένες Πολιτείες και την εύρεση τρόπων με τους οποίους η σχολή μπορεί να προωθήσει ένα υγιές περιβάλλον μάθησης για τη μείωση της συχνότητας χρήσης. Τα ευρήματα της έρευνας, έδειξαν πως η κατάχρηση αλκοόλ, συνδέεται με πολύπλευρους στρεσογόνους παράγοντες, όπως η διαταραγμένη ψυχική υγεία και πως υπάρχει ανάγκη για βοήθεια και υποστήριξη από το διδακτικό προσωπικό, το οποίο θα πρέπει να λειτουργεί ως πρότυπο για τους φοιτητές. Η δεύτερη και τρίτη μελέτη εξέτασαν ποιες

νοσηλευτικές παρεμβάσεις και συμπεριφορές θεωρούνταν χρήσιμες από ασθενείς κατά τη διάρκεια της νοσηλείας τους και υπογράμμισαν τη σημασία των συνεργατικών και ομαδικών προσεγγίσεων στη θεραπεία. Ο ρόλος του νοσηλευτή, αναδεικνύεται ακόμη σε άλλες 2 έρευνες του 2021 από τους **Yu και Ji** και τους **Mello, et al.**, με τη προσεκτική νοσηλεία, τις διυποκειμενικές σχέσεις και το διάλογο, να είναι ζωτικής σημασίας για τη συμμόρφωση και τη θεραπεία.

Τέλος, οφείλουμε να αναφέρουμε το γεγονός πως ο τρόπος εργασίας των επαγγελματιών υγείας έχει επηρεαστεί καθολικά από τη πανδημία Covid-19 και αρκετοί ερευνητές, έσπευσαν να αναζητήσουν τυχών εμπόδια που δημιουργήθηκαν, αντιλήψεις που άλλαξαν, αλλά και αυτές που πρέπει να αλλάξουν με στόχο της προσαρμογή στη νέα καθημερινότητα. Οι **Saloner, et al. (2022)**, με αφορμή τις υπερβολικές δόσεις ναρκωτικών που αυξήθηκαν κατά τη διάρκεια της πανδημίας, εξέτασαν τις εμπειρίες ασθενών που λάμβαναν θεραπεία για την απεξάρτηση. Σχεδόν όλοι ανέφεραν ότι επωφελήθηκαν από τις νέες αλλαγές πολιτικής, όπως παροχή συμβουλών μέσω βίντεο/τηλεφώνου και ανέφεραν σχετικά υψηλή ικανοποίηση από τη θεραπεία τους και τις προσαρμογές τηλευγείας. Ανάλογα ευρήματα, κατέγραψαν και οι **Treitler, et al. (2022)**, στην προσπάθειά τους να κατανοήσουν τις ρυθμιστικές τροποποιήσεις που μεταμόρφωσαν τη χορήγηση θεραπείας για τη διαταραχή χρήσης οπιοειδών (MOUD) και ποιες από αυτές, αξίζουν να διατηρηθούν και μακροπρόθεσμα. Οι αλλαγές αυτές, περιλάμβαναν μια ταχεία μετάβαση από την προσωπική φροντίδα στην τηλευγεία, τη μείωση της συχνότητας των τοξικολογικών εξετάσεων και των ψυχοκοινωνικών/συμβουλευτικών υπηρεσιών και τροποποιήσεις στη διάρκεια συνταγογράφησης και στις προμήθειες μεθαδόνης για λήψη στο σπίτι. Με τα ευρήματα αυτά, το μεγαλύτερο μέρος των ασθενών συμφώνησε στη διατήρηση των προσωρινών ρυθμιστικών αλλαγών, καθώς είχαν βελτιώσει την πρόσβαση στη θεραπεία αλλά και επέτρεψαν πιο ευέλικτη και εξατομικευμένη φροντίδα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας, 2021. *Ευρωπαϊκή Έκθεση για τα Ναρκωτικά: Τάσεις και Εξελίξεις*. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Διαθέσιμο στο https://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/13838/2021.2256_EL_0906.pdf [Έγινε πρόσβαση στις 1 Αυγούστου 2022].

Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας, 2022. *Ευρωπαϊκή Έκθεση για τα Ναρκωτικά: Τάσεις και Εξελίξεις*. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Διαθέσιμο στο https://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/14644/20222419_TDAT22001_ELN_PDF.pdf [Έγινε πρόσβαση στις 1 Αυγούστου 2022].

ΚΕΘΕΑ, 2018. *Εξαρτήσεις*, 31 σελ.13-27. Διαθέσιμο στο https://www.kethea.gr/wp-content/uploads/2019/12/exartiseis_31%CE%9D.pdf [Έγινε πρόσβαση στις 21 Ιουλίου 2022].

Μισουρίδου, Ε., 2015. *Νοσηλευτική Εξαρτημένων Ατόμων*. [e-βιβλίο] Αθήνα: Εκδόσεις Κάλλιπος. Διαθέσιμο στο: <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/3126> [Έγινε πρόσβαση στις 20 Ιουλίου 2022].

Νόμος 2161/1993 Τροποποίηση και συμπλήρωση των διατάξεων του ν. 1729/1987 «Καταπολέμηση της διάδοσης των ναρκωτικών, προστασία των νέων και άλλες διατάξεις ΦΕΚ 144 Α΄»

Νόμος 4139/2013 Νόμος περί εξαρτησιογόνων ουσιών και άλλες διατάξεις

Οργανισμός κατά των Ναρκωτικών (Ο.ΚΑ.ΝΑ.), 2021. Διαθέσιμο στο: <https://okana.gr/el/faq>. [Έγινε πρόσβαση στις 21 Ιουλίου 2022].

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Acosta, R.W., 2016. *Φαρμακολογία*. 2^η έκδοση. Μεταφρασμένο από Αγγλικά από μεταφραστική ομάδα. Αθήνα: Ιατρικές Εκδόσεις Λαγός Δημήτριος.

Ahmed, N. A., Loutfi, Z. & El Hamid Zaki, R. A., 2021. Psychosocial Nursing Intervention for Enhancing Coping Skills to Reduce Drug Craving among Addicts. *Ilkogretim Online*, 20(5), 2289-2298.

Australian Government Department of Health, 2019. What are drugs?. Available at: <https://www.health.gov.au/health-topics/drugs/about-drugs/what-are-drugs>. [Accessed 1 August 2022].

Baquiran, M., & Al Khalili, Y., 2022. Lysergic acid diethylamide toxicity. *StatPearls* [Internet]. StatPearls Publishing.

Carhart-Harris RL, Goodwin GM., 2017. The Therapeutic Potential of Psychedelic Drugs: Past, Present, and Future. *Neuropsychopharmacology. official publication of the American College of Neuropsychopharmacology*, 42(11), 2105–2113.

Choflet, A., Davidson, J., Lee, K. C., Ye, G., Barnes, A. & Zisook, S., 2021. A comparative analysis of the substance use and mental health characteristics of nurses who complete suicide. *Journal of clinical nursing*. 30(13-14):1963-1972.

Cloyd, M., Stiles, B. L. & Diekhoff, G. M., 2021. Nursing students' perceptions of substance abusers: The effect of social status on stigma. *Nurse Education Today*, 97, 1-5.

Doenges, M.E, Moorhouse, M.F & Murr, A.C., 2021. *Οδηγός ανάπτυξης σχεδίου Νοσηλευτικής φροντίδας: διαγνώσεις, παρεμβάσεις και αιτιολογήσεις*. 2^η Ελληνική έκδοση. Μεταφρασμένο από Αγγελόπουλο, Κ. και συν. Λευκωσία: εκδόσεις Broken Hill Publishers .

European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction, 2020. *European Drug Report.: Trends and Developments*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Available at https://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/13236/TDAT20001ENN_web.pdf [Accessed 1 August 2022].

Fluyau, D., & Charlton, T. E., 2021. Drug Addiction. In *StatPearls* [Internet]. StatPearls Publishing.

Khan Academy, 2015. Treatments and triggers for drug dependence. Available at: <https://www.khanacademy.org/test-prep/mcat/processing-the-environment/drug-dependence/v/treatments-and-triggers-for-drug-dependence> [Accessed 1 August 2022].

Kopra, E. I., Ferris, J. A., Rucker, J. J., McClure, B., Young, A. H., ... & Winstock, A. R., 2022. Adverse experiences resulting in emergency medical treatment seeking following the use of lysergic acid diethylamide (LSD). *Journal of Psychopharmacology, (Oxford, England)*, 36(8), 956–964.

Levine, B. & Kerrigan, S., 2020. *Principles of forensic toxicology*. 5th edition. Switzerland: Springer Nature Switzerland AG.

MacCallum, C. A., & Russo, E. B., 2018. Practical considerations in medical cannabis administration and dosing. *European journal of internal medicine*, 49, 12–19.

Medscape, 2022a. Codeine (Rx) [Internet] Available at: <https://reference.medscape.com/drug/codeine-343310> [Accessed 10 August 2022].

Medscape, 2022b. Meperidine (Rx) [Internet] Available at: <https://reference.medscape.com/drug/demerol-meperidine-343315> [Accessed 14 August 2022].

Medscape, 2022c. Caffeine (Rx,OTC) [Internet] Available at: <https://reference.medscape.com/drug/cafcit-nodoz-caffeine-342995> [Accessed 14 August 2022].

Mello, R. M. D., Schneider, J. F., Nasi, C., Camatta, M. W., Kohlrausch, E. R., ... & Mello, T. M. D., 2021. The significance of the nursing actions in psychiatric hospitalization of female adolescent users of psychoactive substances. *Revista Gaúcha de Enfermagem*, 42, 1-10.

Mokadem, N. M. E., Shokr, E. A., Salama, A. H., Shereda, H. M. A., Radwan, H. A. & Amer, H. M., 2021. Peer Education Intervention to Promote Drug Abuse Prevention among Secondary Schools Students. *NeuroQuantology*, 19(5), 68-78.

NIDA, 2019. Cannabis (Marijuana) DrugFacts. Available at: <https://nida.nih.gov/publications/drugfacts/cannabis-marijuana> [Accessed 5 August 2022].

NIDA, 2020. June 15. MDMA (Ecstasy/Molly) DrugFacts. Available at: <https://nida.nih.gov/publications/drugfacts/mdma-ecstasy-molly> [Accessed 10 August 2022].

NIDA, 2020. June 25. Opioids and Heroin. Available at: <https://nida.nih.gov/publications/opioid-facts-teens/opioids-heroin> [Accessed 5 August 2022].

Nies, M. & McEwen, M., 2013. *Κοινωνική Νοσηλευτική: Νοσηλευτική Δημόσιας Υγείας*. 5^η έκδοση. Μεταφρασμένο από Αγγλικά από μεταφραστική ομάδα. Αθήνα: Ιατρικές Εκδόσεις Λαγός Δημήτριος.

Ould Brahim, L., Hanganu, C. & Gros, C. P., 2020. Understanding Helpful Nursing Care From the Perspective of Mental Health Inpatients With a Dual Diagnosis: A Qualitative

Descriptive Study. *Journal of the American Psychiatric Nurses Association*, 26(3), 250-261.

Padjen, K., Maddalo, S., Milord, P., Goldfeiz, C., Otterbeck, R., & Gharibo, C., 2019. Opioids. In: Khelemsky, Y., Malhotra, A., Gritsenko, K. (eds) *Academic Pain Medicine*. Springer, Cham.

Pardridge, W. M., 2022. A Historical Review of Brain Drug Delivery. *Pharmaceutics*, 14(6), 1283.

Pranawa, S., Yuliani, S., Gutama, T. A. & Humsona, R., 2020. Understanding the Factors Causing Drug Abuse to Build Drug-Free Youth. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*. 389, 64-69.

Preuss, C. V., Kalava, A., & King, K. C., 2022. Prescription of Controlled Substances: Benefits and Risks. *StatPearls* [Internet]. StatPearls Publishing.

Rath, J. M., Perks, S. N., Vallone, D. M., Barton, A. A., Stephens, D. K., ... & Hair, E. C., 2022. Educating Young Adults about Opioid Misuse: Evidence from a Mass Media Intervention. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(1), 22.

Richards L. R. & Le J. K., 2022. Cocaine Toxicity. *StatPearls* [Internet]. StatPearls Publishing.

Ruth-Sahd, L. A., & Schneider, M. A., 2022. Alcohol use and binge drinking in baccalaureate nursing students: A descriptive study. *Journal of Professional Nursing*, 38, 114-120.

Saloner, B., Krawczyk, N., Solomon, K., Allen, S. T., Morris, M., ... & Sherman, S. G., 2022. Experiences with substance use disorder treatment during the COVID-19

pandemic: Findings from a multistate survey. *International Journal of Drug Policy*, 101, 1-8.

Seney, V., Insana, J., Alberto, A., & Hay, J., 2020. Opioid training development: Cultivating nurse competence through education. *Journal of Child and Adolescent Psychiatric Nursing*, 33(3), 141-147.

Siefried, K. J., Acheson, L. S., Lintzeris, N., & Ezard, N., 2020. Pharmacological treatment of methamphetamine/amphetamine dependence: a systematic review. *CNS drugs*, 34(4), 337-365.

Stanhope, M., & Lancaster, J., 2016. *Κοινωνική Νοσηλευτική*. 2^η Ελληνική έκδοση. Μεταφρασμένο από Αγγλικά από μεταφραστική ομάδα. Κύπρος: Εκδόσεις Π.Χ. Πασχαλίδης.

Susanti, H., Wardani, I. Y., Fitriani, N., & Kurniawan, K., 2022. Exploration the Needs of Nursing Care of Drugs Addiction Service Institutions in Indonesia. *Open Access Macedonian Journal of Medical Sciences*, 10(G), 45-51.

Tahlil, T., & Aiyub, A., 2021. Ex-Drug Users' and Health Professionals' Perspectives About School-Based Drug Use Prevention Programs: A Qualitative Study. *Frontiers in public health*, 12(9), 64.

Treitler, P. C., Bowden, C. F., Lloyd, J., Enich, M., Nyaku, A. N., & Crystal, S., 2022. Perspectives of opioid use disorder treatment providers during COVID-19: Adapting to flexibilities and sustaining reforms. *Journal of substance abuse treatment*, 132, 1-10.

Urits, I., Patel, A., Zusman, R., Virgen, C. G., Mousa, M., Berger, A. A., Kassem, H., Jung, J. W., Hasoon, J., Kaye, A. D., & Viswanath, O., 2020. A Comprehensive Update of Lofexidine for the Management of Opioid Withdrawal Symptoms. *Psychopharmacology bulletin*, 50(3), 76-96.

Villegas-Pantoja, M. Á., Méndez-Ruiz, M. D., Valle-Alonso, M. D. J. D., & García-Perales, L. A., 2020. Nursing Course on Drug Addiction and its Effects on Beliefs and Intentions: A Quasi-experimental Study. *Aquichan*, 20(2), 1-12.

Volkow, N. D., Michaelides, M., & Baler, R., 2019. The Neuroscience of Drug Reward and Addiction. *Physiological reviews*, 99(4), 2115–2140.

Wise, R. A., & Robble, M. A., 2020. Dopamine and Addiction. *Annual review of psychology*, 71, 79–106.

World Health Organization, 2022. *Drugs (psychoactive)*. Available at: https://www.who.int/health-topics/drugs-psychoactive#tab=tab_1 [Accessed 1 August 2022].

Yu, Q. N., & Ji, Z. H., 2021. Fine nursing intervention relieves the clinical symptoms and decreases the adverse events in acute alcoholism patients. *American Journal of Translational Research*, 13(10), 11671-11679.